

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЛІНГВІСТИКИ ТА СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ
КАФЕДРА ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ

Завідувач випускової кафедри

_____ Е. Лузік
« ___ » _____ 20__ р.

ДИПЛОМНА РОБОТА

(ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА)

ВИПУСКНИКА ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ «БАКЛАВР»

Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки

Спеціальність 053 «Психологія»

Освітньо-професійна програма «Практична психологія»

Тема: «Вплив самооцінки на мотиваційну сферу особистості у юнацькому віці»

Виконавець: студент(ка) групи 427 Бургун Світлана Олександрівни

Керівник: канд. пед. наук, Лаврухіна Тетяна Василівна

Нормоконтролер:

_____

(підпис)

Бородінова Л. Ю.

Київ 2021

НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет лінгвістики та соціальних комунікацій
Кафедра педагогіки та психології професійної освіти
Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність 053 «Психологія»
ОПП «Практична психологія»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

_____ Е. Лузік

« » _____ 20__ р.

ЗАВДАННЯ

на виконання дипломної роботи

Бургун Світлани Олександрівни

1. Тема дипломної роботи «Вплив самооцінки на мотиваційну сферу особистості у юнацькому віці» затверджена наказом ректора від 26.03.2021 р. №483/ст.
2. Термін виконання роботи: з 22.02.2021 до 01.06.2021 р.
3. Вихідні дані до роботи: робота складається зі вступу, двох розділів, висновків до першого та другого розділу, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків загальним обсягом 59 сторінок, з них обсяг основного тексту 40 сторінок, список використаних джерел нараховує 44 позицій.
4. Зміст пояснювальної записки: Вступ; Розділ 1. Теоретико-методичні основи дослідження впливу самооцінки на мотиваційну сферу юнаків; Висновки до першого розділу; Розділ 2. Емпіричне дослідження впливу самооцінки на мотиваційну сферу юнаків; Висновки до другого розділу; Висновки; Список використаних джерел та літератури; Додатки.
5. Перелік обов'язкового графічного (ілюстративного матеріалу): таблиці, рисунки.

6. Календарний план-графік

№ пор.	Завдання	Термін виконання	Відмітка про виконання
1.	Опрацювання та реферування літератури з теми дослідження. Визначення об'єкта і предмета дослідження	22.02.2021	
2.	Формулювання мети, завдання досліджень. Складання попереднього плану роботи. Узгодження з керівником	01.03.2021	
3.	Написання першого розділу. Подання керівникові на перевірку.	01.04.2021	
4.	Написання другого розділу. Подання керівникові на перевірку.	01.05.2021	
5.	Оформлення роботи. Подання керівникові на перевірку.	10.05.2021	
6.	Попередній захист дипломної роботи	21.05.2021	
7.	Опрацювання зауважень і виправлення недоліків	30.05.2021	
8.	Подання остаточного варіанта на кафедру для перевірки на академічну доброчесність	31.05.2021	
9.	Подання дипломної роботи на рецензування	02.06.2021	
10.	Захист роботи	16.06.2021	

7. Дата видачі завдання: 22.02.2021 р.

Керівник дипломної роботи _____ Лаврухіна Т. В.

(підпис керівника)

(П.І.Б.)

Завдання прийняв до виконання _____ Бургун С. О.

(підпис випускника)

(П.І.Б.)

РЕФЕРАТ

Пояснювальна записка до дипломної роботи «Вплив самооцінки на мотиваційну сферу особистості у юнацькому віці»: 59 сторінок, 44 використаних джерела та літератури, 3 додатка.

Об'єкт дослідження – мотиваційна сфера особистості у юнацькому віці.

Предмет – особливості впливу самооцінки на мотиваційну сферу юнаків.

Мета дослідження полягає у теоретичному обґрунтуванні та емпіричному дослідженні особливості впливу самооцінки на мотиваційну сферу особистості у юнацькому віці.

У дипломній роботі розкрито поняття мотиваційної сфери особистості юнацького віку, причини даного явища та особливості його прояву, а також особливостей прояву її самооцінки, та визначення самооцінки як одного з домінуючих чинників прояву мотиваційної сфери юнаків. Досліджено вплив самооцінки на такі типи мотивації, як мотивація схвалення, мотивація успіху та мотивація уникнення невдач.

Практичне значення роботи полягає в тому, що матеріали дослідження можна використовувати практичним психологам в роботі з мотиваційною сферою особистості та проблемами самооцінки осіб юнацького віку, в консультативній та просвітницькій діяльності.

САМООЦІНКА, МОТИВАЦІЙНА СФЕРА, МОТИВАЦІЯ УСПІХУ,
МОТИВАЦІЯ СХВАЛЕННЯ, МОТИВАЦІЯ УНИКНЕННЯ НЕВДАЧ

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ САМООЦІНКИ НА МОТИВАЦІЙНУ СФЕРУ ЮНАКІВ	10
1.1. Особливості дослідження самооцінки в психології	10
1.2. Особливості мотиваційної сфери особистості у юнацькому віці	13
1.3. Самооцінка як чинник мотиваційної сфери у юнацькому віці	16
Висновок до першого розділу.....	19
РОЗДІЛ 2. ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ САМООЦІНКИ НА МОТИВАЦІЙНУ СФЕРУ ЮНАКІВ.....	21
2.1. Обґрунтування методів дослідження впливу самооцінки на мотиваційну сферу особистостей у юнацькому віці	21
2.2. Аналіз та інтерпретація результатів дослідження	23
2.3. Розробка та обґрунтування практичних рекомендацій щодо розвитку мотивації особам юнацького віку	33
Висновок до другого розділу	41
ВИСНОВКИ.....	43
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	46
ДОДАТКИ.....	49

ВСТУП

Актуальність дослідження. На сьогоднішній день дослідження мотиваційної сфери осіб юнацького віку мають велике значення в психологічній теорії та практиці. Це пов'язано з тим, що юнацький вік є етапом переходу особистості від дитинства до дорослості, у який відбувається становлення самосвідомості та стабільного образу «Я» людини; тут юнак стикається з питанням професійного вибору, активним формуванням соціальних стосунків та своєї позиції у суспільстві тощо. На цьому етапі розвиток мотивації є невід'ємною частиною становлення особистості людини, адже саме спираючись на власні спонукання, юнак здатен обирати напрямки свого подальшого особистісного зростання. Таким чином, мотиваційна сфера виступає в якості системи, що будує особистість юнака, та яка пов'язана з розвитком самосвідомості, усвідомлення положення власного «Я» в системі суспільних відносин людини тощо. Також варто зазначити, що мотивація відноситься до найважливіших компонентів структури особистості, за ступенем сформованості якої можна говорити і про загальний рівень сформованості особистості юнака.

Разом із цим, у питаннях розвитку мотивації відіграє величезну роль самооцінка, адже її рівень впливає на соціальний розвиток юнака, на його адаптацію, формування ідентичності, інші визначні процеси. Також адекватний рівень самооцінки дозволяє юнаку конструктивно оцінити свої сили та можливості, поставитися до себе критично. Через важливу роль самооцінки в кожному акті діяльності людини, самооцінка є важливим компонентом в житті юнака, впливає на стани людини та її поведінку, а також допомагає визначатися юнаку з актуальними потребами та бажаннями. Все це і робить самооцінку важливим фактором у формуванні мотиваційної сфери особистості.

Проблемами мотивації та самооцінки особистості займалися такі психологи як Л. І. Божович (мотивація навчального процесу), Л. Анциферова та В.Г. Асєєв (уявлення про мотивацію як багаторівневу систему психічної регуляції життєдіяльності), А. Г. Ковальов (мотиви діяльності та поведінки), К. К. Платонов

(проблеми взаємодії домінуючої мотивації і підлеглого мотиву), С. Л. Рубінштейн та А. Н. Леонтьєв (зв'язок мотивації та успішності діяльності), Б. Г. Ананьєв (зв'язок суспільної поведінки та мотивації), Д. Б. Ельконін (мотивація навчання), Л. С. Виготський (мотивація поведінки), А. І. Липкіна (мотивація навчання), У. Джеймс (теорія інстинктивної мотивації); вивчалися також особливості психічного розвитку в юнацькому віці (Е.А.Шумілін, И.С.Кон), та інші.

Проблемами ж юнацького віку, серед яких важливе місце відводилося й самооцінюванню та мотивації, приділяло увагу багато вітчизняних і зарубіжних вчених: К. К. Платонов (концепція «необмеженого розвитку»), А. Н. Леонтьєв (провідний тип діяльності в юнацькому віці), А.К. Маркова (самовизначення юнаків), В. В. Давидов (психологічні особливості юнацького віку) і багато інших.

Вивчення проблеми мотивації також зачіпає чимало галузей психології: загальну, вікову, диференціальну, соціальну, педагогічну тощо. Так, загальна психологія дозволяє нам зрозуміти структуру мотивації та визначити її види, у той час як вікова психологія надає можливість конкретизувати особливості мотивації саме на юнацькому віковому етапі тощо. Диференціальна психологія розглядає особистісні відмінності між представниками різних рівнів самооцінки, а соціальна – виявити особливості саме соціальної взаємодії кожного індивіда з соціумом та впливом на дану взаємодію мотивації та самооцінки. Завдяки засобам педагогічної психології та психокорекції ми отримуємо можливість допомагати сучасному юнаку у формуванні та корекції даного феномену. Окрім цього варто зазначити, що вияви мотивації осіб юнацького віку також можуть зачіпати окремі аспекти психології праці, психології творчості, враховуватися у психології реклами тощо. – тобто, можна сказати, що мотивація юнака нерозривно пов'язана з кожним виявом життєдіяльності особи.

Аналіз літератури дає можливість констатувати, що існуючі дослідження даної проблематики не дають остаточної відповіді щодо особливостей впливу самооцінки на мотиваційну сферу зазначеної вікової категорії, що зумовлює необхідність актуалізації знань щодо цього, їхнього розвитку та удосконалення. Що

й обумовило вибір теми нашої дипломної роботи: «Вплив самооцінки на мотиваційну сферу особистості у юнацькому віці».

Об'єктом дослідження є мотиваційна сфера особистості у юнацькому віці.

Предметом дослідження виступає особливості впливу самооцінки на мотиваційну сферу юнаків.

Мета: дослідити особливості впливу самооцінки на мотиваційну сферу особистості у юнацькому віці.

Відповідно до поставленої мети нами було сформульовано **завдання:**

1. Здійснити теоретичний аналіз особливостей впливу самооцінки та мотиваційну сферу осіб юнацького віку;
2. Підібрати інструментарій для проведення емпіричного дослідження даної проблематики;
3. Провести аналіз та інтерпретацію результатів дослідження;
4. Розробити практичні рекомендації щодо розвитку мотивації особам юнацького віку.

У рамках даного дослідження було застосовано такі **методи дослідження:**

теоретичні: аналіз, класифікація, систематизація, порівняння й узагальнення теоретичних та експериментальних даних з проблеми дослідження;

емпіричні: тестування; констатувальний експеримент;

Для розв'язання поставлених завдань щодо виявлення особливостей впливу самооцінки на мотиваційну сферу особистості у юнацькому віці було використано ряд психодіагностичних методик:

а) методика діагностики самооцінки Дембо-Рубінштейн (Модифікація А. М. Прихожан) для виявлення рівню самооцінки;

б) діагностика самооцінки мотивації схвалення (Д. Марлоу і Д. Крауна) для виявлення, наскільки сильне бажання юнака отримати схвалення своїх дій оточуючими.

в) методика «Мотивація до успіху» Т. Елеса з метою діагностики рівня вираженості мотивації успіху;

г) методика «Мотивація до уникнення невдач» Т. Елеса для виявлення рівня мотивації до уникнення невдач, страху юнака перед можливим нещастям.

методи статистично-математичної обробки даних: застосування критерію Пірсона та здійснення регресійного аналізу для доведення впливу самооцінки на мотиваційну сферу особистості. Розрахунки були проведені за допомогою статистичних програм SPSS Statistics 17.0, Microsoft Office Excel 2007.

Практичне значення даної дипломної роботи полягає в тому, що матеріали даного дослідження можуть бути використані при викладанні таких навчальних курсів як: «Диференційна психологія», «Психологія особистості», «Педагогічна психологія», «Соціальна психологія» та «Вікова психологія», а також спецкурсів та спецсемініарів. Результати дослідження можуть бути застосовані в діяльності практичних психологів, педагогів в просвітницькій та корекційно-розвивальній діяльності. Застосування на практиці наданих рекомендацій сприятиме формуванню високого рівня розвитку мотиваційної сфери та самооцінки осіб юнацького віку.

Структура та обсяг дипломної роботи: Дипломна робота складається із вступу, двох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел, що налічує 44 найменування, 3 додатка. Основний зміст роботи викладений на 40 сторінках і містить 2 таблиці, 4 рисунка, на 5 сторінках. Загальний обсяг роботи – 59 сторінок.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ САМООЦІНКИ НА МОТИВАЦІЙНУ СФЕРУ ЮНАКІВ

1.1. Особливості дослідження самооцінки в психології

Вивчення феномена самооцінки у психології стало актуальним завдяки тому, що дало найбільш широке уявлення як про особистість в цілому, так і про її окремі особливості. Основоположником вивчення самооцінки людини психологічною наукою є Вільям Джеймс, який під самооцінкою розумів саме задоволення або невдоволення особистості собою. У його розумінні самооцінка є емоційним компонентом [8, 11].

Ми також звернулись до короткого словнику психологічних термінів М. І. Дьяченко та Л. А. Кандибовича, які дають таке визначення самооцінки:

Самооцінка – оцінка людиною наявності чи відсутності(слабкості вираження) тих чи інших якостей, властивостей у порівнянні їх з певним ідеалом. Основними засобами самооцінки є: самостереження, самоаналіз, самозвіт, порівняння (себе теперішнього з минулим, себе з іншими тощо). Завдяки цим засобам особистість оцінює себе, свої можливості, якості, місце серед інших людей, досягнуті результати в різних сферах життєдіяльності, взаєморозуміння з людьми тощо [12].

А. І. Раєва пояснює самооцінку як оцінка людиною самої себе, своїх переваг та недоліків, а також зазначає, що за допомогою самооцінки відбувається регуляція поведінки особистості [31].

Згідно з Великим психологічним словником, самооцінка характеризується за такими параметрами [2]:

- 1) рівнем (величиною) – висока, середня та низька;
- 2) реалістичністю – адекватна та неадекватна;
- 3) особливостями будови – конфліктна та безконфліктна;
- 4) тимчасової віднесеності – прогностична, актуальна, ретроспективна;

5) стійкості та ін.

У вітчизняній психології у аналізі самооцінки зазвичай послуговуються традиційним уявленням, що самооцінка функціонує як частина самосвідомості. У зарубіжній основним виступає термін «Я-концепція», що позначає сукупність всіх уявлень індивіда про себе [1].

Досліджуючи тему підходів до вивчення самооцінки, ми можемо розділити їх наступним чином [14, 17, 25]:

1) особистісний підхід (самооцінка як найважливіший компонент самосвідомості особистості) [16, 37, 40];

2) структурно-цілісний підхід, що розглядає самооцінку як складне системне утворення, яке, у свою є одним з компонентів цілісної структури особистості. Згідно даного підходу, самооцінка є багатоаспектною, має багаторівневу будову та ієрархічну структуру, включена у безліч міжсистемних зв'язків з іншими психічними утвореннями [13];

3) діяльнісний підхід(самооцінка як чинник, що впливає на якість результатів особистості на всіх рівнях та у всіх видах діяльності) [13, 33];

4) динамічний підхід (розгляд самооцінки в процесі вікової зміни індивіда у взаємозв'язку зі становленням особистості) [13];

5) психопатологічний підхід: самооцінка розглядається як показник психічного здоров'я людини як особистості [32];

6) функціональний підхід передбачає розгляд самооцінки як однієї з основних функцій особистості [6].

Самооцінка є важливою на кожному з вікових етапів життя людини, проте на етапі юнацького віку вона може зазнавати найбільших змін через психологічні особливості даного віку. Цей вік найчастіше поділяють на ранню юність (від 15 до 18 років) і пізню юність (від 18 до 23 років).

У цьому віці, на думку Холла К. С., Ліндсея Г., Хавігурста Р., виявляються такі психологічні особливості [43]:

* Досягнення поступової економічної незалежності;

- * Вибір професійного напрямку, способу засвоєння специфічних професійних знань та підготовка до професійної діяльності;
- * Підготовка до шлюбу та визначення своєї позиції до даного явища;
- * Досягнення зрілих відносин з особами протилежної статі;
- * Досягнення особистісно прийнятної сексуальної ролі;
- * Розвиток інтелектуальних здібностей та ідеологічних уявлень;
- * Досягнення соціально відповідальної поведінки;
- * Вироблення комплексу цінностей, відповідно до яких будується поведінка.

У даний віковий етап у людини формується:

1. самосвідомість, а саме уявлення про самого себе та емоційне ставлення щодо своїх особливостей, самооцінка своїх зовнішніх та внутрішніх характеристик, усвідомлення своїх переваг і недоліків, та наявність чітких уявлень про напрямки самовдосконалення, самовиховання;

2. власний світогляд як цілісна система поглядів, знань, переконань людини, яка спирається на досвід та здобуті знання, а також сформуована здатність до абстрактно-теоретичного мислення;

3. прагнення наново та критично осмислити все, що оточує особистість, самоствердитися, створити власні теорії сенсу до важливих для людини понять та соціальних явищ[17].

У юнацькому віці формування адекватної самооцінки – одне з найважливіших завдань, так як обидві крайнощі – як занижена, так і завищена самооцінка – ведуть до серйозних внутрішніх та міжособистісних конфліктів. Наявність таких конфліктів пояснюється тим, що самоповага, само прийняття та соціальна адаптація тісно взаємопов'язані.

Так, занижена самооцінка веде до зниженого самоповаги, що робить уявлення індивіда про самого себе суперечливим та нестійким, невпевненим в собі. Такі молоді люди мають тенденцію до вияву бажання «сховатися», вони болісно реагують на критичне ставлення до себе, жарти, сміх тощо. Їх не «бачать» та не вибирають в лідери. У таких юнаків найчастіше розвивається почуття ізоляції, замкнутості та самотності.

Недостатньо позитивна й завищена самооцінка, так як в цьому випадку людина опиняється нездатною здійснити взяті на себе обов'язки. Грає роль і сама по собі юнацька самовпевненість, яка веде до численних конфліктів не тільки з дорослими, але і з однолітками. Саме ж небезпечне складається в тих розчаруваннях, які доводиться пережити молодій людині перш, ніж вона зможе реально оцінити свої можливості. Завищена самооцінка, що підкріплюється «зовнішнім успіхом», формує такі негативні риси, як снобізм, елітарність, впевненість у своїй винятковості. Звикнувши до цієї позиції і не зумівши знайти її в інших умовах, юнак починає мучитися, метатися, нервувати і приходять до тієї ж самоізоляції та труднощів самовираження, що і люди з заниженою самооцінкою [39].

1.2. Особливості мотиваційної сфери особистості у юнацькому віці

Мотивація є одним з основних понять, які детермінують поведінку та людини. Вона являє собою складну, багаторівневу систему неоднорідних психологічних факторів [7, 15].

Мотивація передбачає спрямованість діяльності людини, організованість та стійкість вираженості, здатність людини продуктивно розвиватися, реалізовуватися, задовольняти свої потреби тощо [35].

На сьогоднішній день мотивації як психічного явища існує чимало трактувань серед вчених. Так, з точки зору різних наукових поглядів мотивацію може трактуватися як:

- система факторів, що підтримують та визначають собою поведінку людини (К. Мадсен; Ж. Годфруа) [7],
- система мотивів (К. К. Платонов) [15],
- спонукання, що провокує активність людини та визначає його спрямованість [19].

Також мотивація може розглядатися як:

- процес психічної регуляції певної діяльності (М. Ш. Магомед-Емінов),

- процес дії мотиву, що провокує виникнення, спрямованість та способи здійснення певної діяльності (І. А. Джідар'ян),
- система процесів, що провокують спонукання та діяльність людини (В. К. Вілюнас) [3,7].

Відповідно до різноманіття трактування поняття мотивації можна виділити два напрямки. Перший розглядає мотивацію зі структурних позицій, як сукупність факторів або мотивів. Другий напрям дивиться на мотивацію як на динамічне, а не статичне утворення; розглядає її як процес.

У вітчизняній психології в рамках мотиваційної сфери В. Г. Леонт'єв [24] виділяє дві суттєві структури мотивації:

- базовий, який проявляється в формі певної вимоги, психологічних схильностей, двигуна, інстинкту,
- вторинний, який проявляється в форматі приводу тому, в цьому випадку існує русійна ідентифікація з мотивацією.

В. Г. Леонт'єв вважає, що привід як одна з форм мотивації з'являється тільки на рівні індивідуальності, а тому здійснює приватне виправдання, для того, аби діяти в певному напрямку на досягнення різних цілей.

Можна також сказати, що мотиваційна сфера або мотивація в широкому сенсі слова розуміється як стрижень особистості, до якого "стягуються" такі її властивості, як спрямованість, ціннісні орієнтації, соціальні очікування, домагання, вольові якості та інші соціально-психологічні якості. Структура мотиваційної сфери є не застиглою, статичною, а розвиваються і постійно змінюваних в процесі життєдіяльності утворенням [18].

Леонт'єв також виділяє кілька типів мотивації [23]:

До першого типу відносяться мотивація з біоенергетичною основою. В якості ведучого механізму цього типу мотивації виступає фізіологічний гомеостаз.

До другого типу відносяться мотивація з психоенергетичною основою («мотивація потреб», «мотивація психічних і соціальних факторів»). У цих теоріях питання свідомості та особистості або не розглядаються зовсім, або розглядаються як супутній момент потягів, інстинктів, як феномен свідомості.

Природою мотиву, а також його позицією в структурі особистості цікавився вчений Б. Ф. Ломов. Він, будучи прихильником системного підходу, підкреслював, що мотив є не просто однією зі складових процесу здійснення діяльності, але виступає як компонент складної системи – мотиваційної сфери особистості [20]. Спонування, відповідні за своїм змістом можливостям та інтересам особистості, найбільшою мірою мають властивість інтегрувати наявні динамічні можливості мотивації.

У психологічній літературі прийнято виділяти дві групи мотивів: внутрішні та зовнішні мотиви [21].

Хоча іншу точку зору з приводу цього поділу має Є. П. Ільїн, який вважає, що зовнішніх мотивів не існує, адже вони постійно обумовлені саме внутрішніми потребами людини, тобто є внутрішніми на відміну від стимулів, що викликають процес мотивації, які можуть бути і зовнішніми, і внутрішніми [15].

Проте все ж таки більшість психологів згодні з виділенням двох типів мотивації та відповідних їм типів поведінки:

- 1) зовнішньої мотивації та відповідно зовні мотивованої поведінки;
- 2) внутрішньої мотивації та відповідно внутрішньо мотивованої поведінки.

Так, зовнішня мотивація є конструктом, що описує провокування діяльності в тих ситуаціях, коли ініціюючі та регулюючі фактори знаходяться поза Я особистості або поза її поведінки. Найбільш яскраво даний тип мотивації представлено в біхевіоризмі та в теоріях інструментальності [29].

Внутрішня ж мотивація представляє собою конструкт, що характеризує такий тип провокування діяльності, коли ініціюючі та регулюючі фактори виникають особисто у глибині Я людини та повністю перебувають за своєю природою всередині поведінки людини. Вважається, що внутрішньо мотивована поведінка особистості не має заохочень, окрім самої активності. Ніби вона тоді являється самоціллю, а зовсім не засобом для досягнення якоїсь іншої мети. Для пояснення цього типу мотивації було створено безліч теорій: теорія оптимальності активації і стимуляції, теорія особистісної причинності, теорія компетентності та мотивації ефективності, теорія самодетермінації, теорія "потону" тощо [30].

На основі зазначеного вище, ми схильні розглядати мотивацію, як явище динамічне [26; 41], що здатне змінюватися від впливом зовнішніх обставин та внутрішніх трансформацій людини. Однією з таких трансформацій виступає вікова категорія людини. Так, важливо зазначити, що мотивація юнацького віку також має свої особливості.

Відповідно до цього, можна сказати, що у юнацькому віці народжується життєва перспектива, уявлення про бажане Я та майбутні досягнення в житті. Тут же формуються мотиваційні установки, пов'язані зі запланованою життєвою перспективою та починають домінувати далекі цілі. Інтегратором всієї мотиваційної системи стає формований світогляд [26; 41].

Криза юності знаменується істотними особистісними перебудовами, які можуть пройти безконфліктно, якщо людина буде готова до значних змін в житті, буде здатна приймати рішення та здійснювати їх, адаптуючись до нового устрою життя.

Прагнення юнака усвідомити свої здібності та можливості, інтерес до самопізнання, розвиток рефлексії, – все це призводить до більшої усвідомленості своїх мотивів і більшої зацікавленості в причинах як своїх вчинків, так і вчинків інших людей [15].

1.3. Самооцінка як чинник мотиваційної сфери у юнацькому віці

Як зазначалося вище, самооцінка людини є утворенням, що зачіпає собою усі сфери життєдіяльності людини, а також є пов'язаним зі внутрішніми процесами, які здатен переживати юнак. Відповідно до цього, можна говорити і про вплив самооцінки на мотиваційну сферу.

Так, відомо, що самооцінка та мотивація досягнення виступають одними з центральних факторів, що обумовлюють особливості саморегуляції та впливають на успішність діяльності [5; 10; 38].

Мотивація досягнення визначається Х. Хекхаузенем як «спроба збільшити або зберегти максимально високими здібності людини до всіх видів діяльності, до яких

можуть бути застосовані критерії успішності і де виконання подібної діяльності може, отже, привести або до успіху, або до невдачі» [38]. Таким чином, мотив досягнення розуміється як стійке прагнення до найкращого виконання будь-якого виду результативною (продуктивною) діяльності, до досягнення якомога кращих результатів, найбільш високого рівня в цій діяльності. Мотивація досягнення виражається в двох тенденціях: в прагненні до успіху («надія на успіх») і в прагненні уникнути невдачі («боязнь невдачі»).

Відмінності між людьми, орієнтованими на успіх або на уникнення невдачі, виражаються в способі вирішення проблем і постановки цілей. Особи, мотивовані на успіх, ставлять перед собою помірні або досить високі цілі, які максимально залежать від їх власних здібностей, умінь та зусиль, в той час як мотивовані на уникнення невдачі ставлять або помірно низькі, або вкрай високі цілі, останні з яких більшою мірою залежать від вдалого збігу зовнішніх обставин [38].

Людей, орієнтованих на успіх, відрізняє не тільки бажання успіху, але й реалістична оцінка ймовірності цього успіху. Особи з вираженою тенденцією до уникнення невдачі встановлюють занадто легкі цілі, щоб уникнути ризику невдачі, неуспіху, або, навпаки, прагнуть до занадто важким для досягнення цілей, оскільки постановка завищених цілей може бути спрямована на інтенсифікацію власних зусиль з подолання тенденції уникнення невдачі. Крім того, невдача в цьому випадку не загрожує престижу і може бути віднесена на рахунок занадто складного завдання [38]. Виявлено, що постановка дуже високих цілей корелює з нечітким усвідомленням себе, а постановка занижених цілей пов'язана з песимістичними уявленнями про себе [38].

Відповідно до цього можна зробити припущення, що для осіб з високою самооцінкою в більшій мірі характерна мотивація досягнення успіху, вони також усвідомлюють цінність своїх прагнень без прив'язки до соціального схвалення. В той час як для осіб з низькою самооцінкою, які як раз і відрізняються «плутаною» Я-концепцією [44], тобто мають невизначений, нестійкий, непослідовний образ себе, а також більш негативне самосприйняття, характерна мотивація уникнення невдачі. Такі юнаки нерідко у виборі способу дій спираються на чужу думку.

Суб'єкти, мотивовані на успіх, відрізняються наступними особливостями:

- упевненістю в успішному результаті задуманого,
- рішучістю в невизначених ситуаціях,
- готовністю взяти на себе відповідальність,
- більшою наполегливістю при прагненні до мети,
- адекватним середнім рівнем домагань,
- вони надають більше значення успішності, ніж престижу [15; 38].

Схожі риси відзначаються і в осіб з високою самооцінкою [42], що також дозволяє припустити зв'язок мотивації з самооцінкою.

Однак гіпотетично можна уявити й іншу картину. Дж. Аткинсон допускав, що люди схильні переживати гордість при досягненні результату і реагувати переживанням сорому і приниження на невдачу [5]. Оскільки у людей з низькою самооцінкою найбільшою мірою фрустрована потреба в самоповазі, то, можливо, саме вони будуть в більшій мірі прагнути до успіху, який підніс би їх як у власних очах, так і в очах інших людей, і в меншій мірі відповідатимуть реакцією сорому на невдачу, оскільки вона для них очікувана. У той же час особи з високою самооцінкою не очікують невдачі, і вона може викликати у них сильну реакцію сорому, отже, це може вести до більшої виразності саме у них мотиву уникнення невдачі.

У вітчизняній психології даний зв'язок в більшій мірі вивчається як взаємозв'язок самооцінки з рівнем домагань [5; 36]. Самооцінка виступає в якості основи вибору домагань людини, але не передбачає прямий, однозначний зв'язок цих конструктів. При зіставленні рівнів самооцінки та домагань було виявлено не тільки схожість, але й відмінність, тобто висока самооцінка може бути пов'язана не тільки з високим рівнем домагань, а й через низький; точно так же низька самооцінка може поєднуватися як з низьким, так і з високим рівнем домагань [4].

Передбачається також, що самооцінка як стійка внутрішня характеристика особистості та її самосвідомості повинна бути пов'язана саме з внутрішньою мотивацією, а не зовнішньою.

Однак таке припущення не є абсолютним: можливі варіанти, що людина з низькою самооцінкою більш чутлива й залежна від зовнішніх обставин, від оцінок інших людей, а її поведінка характеризується обережністю та конформізмом [44], що має обумовлювати її велику залежність від ситуативних чинників, а отже, вести до переваги зовнішньої мотивації.

Важливо також зазначити, що у випадку мотивації схвалення самооцінка також ладна грати свою роль: за наявності у юнака заниженої самооцінки, вона може бути невпевненою у собі, боятися йти у нову діяльність, коло спілкування тощо, що може провокувати за собою бажання або необхідність почути чуже схвалення та отримати підтримку виконуваних дій.

Так, самооцінка та мотивація нерозривно пов'язані між собою, що проявляється на усіх вікових етапах людини, та загострюється у юнацькому віці, коли гостро постає питання самовизначення, входу у доросле життя, переймання на себе відповідальності за самого себе тощо.

Висновки до першого розділу

У процесі здійснення теоретичного аналізу наукових досліджень щодо проблеми мотиваційної сфери особистості у юнацькому віці, а також впливу самооцінки на неї було висвітлено сутність та особливості досліджуваних явищ. Це дало можливість нам зробити наступні висновки:

1. Виявлено, що самооцінка відіграє важливу роль у становленні, функціонуванні та реалізації людини себе та своїх прагнень. Проблема самооцінки виступає однією з основних тем у психології особистості. Її вивченням займалися чимало вчених, та зазначають не лише, за якими параметрами її можна характеризувати у кожного конкретного індивіда, але й виділяють безліч підходів, кожен з яких під особливим кутом зору розглядає дане поняття.

2. З'ясовано, що у юнацькому віці формування адекватної самооцінки є одним з найважливіших завдань. Даний вік характеризується певними особливостями, серед яких виділяють досягнення поступової економічної

незалежності; вибір професійного напрямку; досягнення зрілих відносин з особами протилежної статі тощо. Важливим для формування самооцінки виступає і те, що у людини у цей період активно формується самосвідомість, власний світогляд, а також прагнення наново та критично осмислити навколишню дійсність. Усі ці особливості та утворення не лише впливають на самооцінку юнака, але й залежать у своїй якості від того, як він себе оцінює.

3. Розкрито, що мотивація є складною, багаторівневою системою неоднорідних психологічних факторів, що детермінують поведінку людини. Відповідно до цього, дане утворення, незважаючи на його популярність у психологічних дослідженнях, виділяється різноманітним трактуванням даного поняття. Через це виділяють два основних напрямки його розуміння: як сукупність факторів або мотивів; та як процес. Мотивацію також умовно можна поділити на зовнішню та внутрішню. У юнацькому віці активно формуються мотиваційні установки, пов'язані зі запланованою життєвою перспективою, а інтегратором всієї мотиваційної системи стає сформований світогляд.

4. Виявлено зв'язок самооцінки та мотиваційної сфери юнака, у якому самооцінка зачіпає собою зовнішню та внутрішню мотивацію, а також мотивація успіху та мотивація невдачі може провокуватися у рівні свого вираження в залежності від впевненості у своїх силах та самооцінювання. Зв'язок же самооцінки та мотивації проявляється на всіх вікових етапах людини, та загострюється у юнацькому віці.

РОЗДІЛ 2

ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ САМООЦІНКИ НА МОТИВАЦІЙНУ СФЕРУ ЮНАКІВ

2.1. Обґрунтування методів дослідження впливу самооцінки на мотиваційну сферу особистостей у юнацькому віці

Теоретичний аналіз наукової літератури щодо вивчення проблеми самооцінки юнаків дозволяє розглядати зазначену проблематику як один із найважливіших чинників прояву мотиваційної сфери осіб юнацького віку. Саме тому вивчення проблеми впливу самооцінки на мотиваційну сферу особистості у юнацькому віці виступає одним із вагомих завдань сучасної психології.

З метою визначення впливу самооцінки на мотиваційну сферу юнаків, було проведено емпіричне дослідження. Його учасниками стали 40 студентів (24 осіб жіночою та 16 чоловічої статі) 2-4 курсів Національного авіаційного університету віком від 19 до 21 років.

Експериментальне дослідження передбачало вирішення наступних завдань:

1. Підібрати діагностичний інструментарій для проведення емпіричного дослідження впливу самооцінки на мотиваційну сферу особистості у юнацькому віці;
2. Провести аналіз та інтерпретацію результатів дослідження;
3. Розробити практичні рекомендації щодо розвитку мотивації та підвищення самооцінки особам юнацького віку.

Відповідно до мети та окреслених завдань емпіричного дослідження було підібрано інструментарій задля вивчення впливу самооцінки на мотиваційну сферу особистості у юнацькому віці (Додаток А).

Так, для діагностики рівню самооцінки було використано методику діагностики самооцінки Дембо-Рубінштейн (Модифікація А. М. Прихожан). У даному тесті наявно сім шкал-понять, кожне з яких юнак має оцінити за 100-

бальною шкалою. У шкалах зазначеними є верхніх, нижніх точок і середини шкали. При цьому верхня і нижня точка відзначаються помітними ризиками, середина – ледь помітною ризикою. Аналіз результатів здійснюється шляхом розрахунку оцінки респондентом як власної самооцінки відповідно до назв шкал, так і рівня його домагань. Також дана методика дозволяє дослідити співвідношення рівня самооцінки та рівня домагань між собою, та звернути увагу на вираженість конфлікту між тим, до чого людина прагне та якою вона себе вважає.

Виявлення сили бажання юнака отримати схвалення своїх дій оточуючими здійснювалося за допомогою методики діагностики самооцінки мотивації схвалення Д. Марлоу і Д. Крауна (адаптація Ю. Л. Ханіна). Дані методика складається з 20 тверджень, на які передбачаються відповіді «Так» або «Ні». Усі твердження складають єдину шкалу, яка формує один підсумковий показник вираження мотивації схвалення.

З метою діагностики рівня вираження мотивації успіху було використано методичку «Мотивація до успіху» Т. Елерса. Стимульний матеріал методики являє собою 41 твердження, на які випробуваному необхідно дати один з 2 варіантів відповідей: «так» чи «ні». Тест відноситься до моношкальних методик. Ступінь вираження мотивації до успіху респондентів оцінюється кількістю балів, які співпадають з ключем.

Для виявлення рівня мотивації до уникнення невдач, страху юнака перед можливим нещастям була використана методика «Мотивація до уникнення невдач» Т. Елерса. Стимульний матеріал являє собою список слів у 30 рядків, по 3 слова в кожному рядку. У кожному рядку респонденту необхідно вибрати тільки одне з трьох слів, яке найбільш точно його характеризує. Тест відноситься до моношкальних методикам. Ступінь вираження мотивації до уникнення невдач оцінюється кількістю балів, які збігаються з ключем.

Взаємозалежність співвідношень здійснювалася за допомогою критерію Пірсона для виявлення кореляційних зв'язків між самооцінкою та аспектами мотиваційної сфери людини. Критерій Пірсона дозволяє визначити силу та специфіку кореляційного зв'язку, а отже з'ясувати ступінь залежності між

досліджуваними явищами. Також було проведено регресійний аналіз, що дозволив виявити вплив рівню самооцінки на мотиваційну сферу особистості юнацького віку.

Отже, як можна побачити, процедура проведення експериментального дослідження відбувалася у три етапи, перший з яких був присвячений визначенню рівнів вираження зазначених характеристик та проведенню математичного аналізу за допомогою критерію Пірсона та регресійного аналізу. Другий був присвячений аналізу та інтерпретації результатів дослідження, на основі яких на третьому етапі дослідження було розроблено практичні рекомендації щодо розвитку мотивації та підвищення самооцінки особам юнацького віку.

Проходження методик респондентами відбувалося дистанційно. Студентам було надано стимульний матеріал додому, що частково позбавило їх атмосфери соціального тиску та бажання надавати соціально прийнятні відповіді.

Участь у дослідженні відбувалася на добровільних засадах.

2.2. Аналіз та інтерпретація результатів дослідження

Аналіз результатів проведення емпіричного дослідження, під час якого відбувалося вивчення мотиваційної сфери особистостей юнацького віку, а також впливу самооцінки на мотиваційну сферу, дає можливість узагальнити результати їх прояву.

За результатами методики діагностики самооцінки Дембо-Рубінштейн (Модифікація А. М. Прихожан) було визначено, що 15% респондентів мають завищений рівень самооцінки, 60% відносяться до представників середнього рівня, та 25% юнаків мають занижений рівень самооцінки. Кількісні показники отриманих результатів подано на рисунку 2.2.1.

Рисунок 2.2.1. Відсотковий розподіл рівнів самооцінки юнаків за результатами методики діагностики самооцінки Дембо-Рубінштейн (Модифікація А. М. Прихожан)

Так, за даними рисунку 2.2.1. можна сказати, що більше половини сучасних юнаків мають середній рівень самооцінки та, відповідно до цього, адекватно оцінюють свої здобутки та самих себе. Це дозволяє юнакам реалістично дивитися на ситуацію, не потерпати від неадекватних думок щодо себе та використовувати свою самооцінку в якості інструменту для досягнення своїх цілей.

При цьому майже третина сучасних юнаків мають занижену самооцінку, що говорить про них, як про невпевнених в собі та своїх силах особистостей.

Та лише одна шоста юнаків мають завищену самооцінку, що також говорить про невміння правильно оцінити результати своєї діяльності та порівнювати себе з іншими.

Також за результатами даної методики, було з'ясовано, що 25% респондентів мають високий рівень домагань, у той час як 65% мають середній рівень, та лише 10% досліджуваних виявили низький рівень домагань. Кількісні показники отриманих результатів подано на рисунку 2.2.2.

Рисунок 2.2.2. Відсотковий розподіл рівнів домагань юнаків за результатами методики діагностики самооцінки Дембо-Рубінштейн (Модифікація А. М. Прихожан)

Так, за даними, продемонстрованими на рисунку 2.2.2. можна сказати, що переважна більшість сучасних юнаків здатна адекватно ставити собі цілі, відповідні до своїх можливостей та вмій, а також мають оптимальне уявлення про свої можливості, що є важливим чинником особистісного зростання.

У той же час у четвертій частині юнаків наявне нереалістичне, некритичне ставлення до власних можливостей.

Слід також зазначити, що лише десята частина сучасних юнаків мають низький рівень домагань, що також говорить про те, що більшість сучасних юнаків не схильна ставити перед собою цілі нижчі за свої можливості.

Відповідно до результатів, зазначених вище, було також виявлено різницю між самооцінкою та рівнем домагань респондентів. Відповідно до цього було виявлено наступне: у 15% різниця між самооцінкою та рівнем домагань є низькою, у 60% – помірною, та лише у 25% вона є високою. Кількісні показники отриманих результатів подано у таблиці 2.2.1.

Кількісні показники різниці між рівнем самооцінки та рівнем домагань за методикою діагностики самооцінки Дембо-Рубінштейн

Різниця між рівнем самооцінки та рівнем домагань		
<i>Низький рівень</i>	<i>Середній рівень</i>	<i>Високий рівень</i>
15%	60%	25%

Так, за даними, продемонстрованими у таблиці 2.2.1. можна сказати, що для шостої частини сучасних юнаків рівень домагань не є стимулом для розвитку, у той час як у чверті сучасних юнаків з високою різницею між рівнем самооцінки та рівнем домагань може простежуватися конфлікт між тим, до чого людина прагне та якою насправді вважає себе. Та все ж таки у більшості юнаків різниця між даними показниками є помірною, що говорить про адекватність виставлених цілей.

За методикою діагностики самооцінки мотивації схвалення Д. Марлоу і Д. Крауна (адаптація Ю. Л. Ханіна) було виявлено, що 20% респондентів мають високий рівень вираження мотивації схвалення, у той час як 50% мають вираження даної якості на середньому рівні, та 30% – на низькому рівні. Кількісні показники отриманих результатів подано у таблиці 2.2.2.

Кількісні показники рівнів вираження мотивації схвалення за результатами методики діагностики самооцінки мотивації схвалення Д. Марлоу і Д. Крауна (адаптація Ю. Л. Ханіна)

Рівні вираження мотивації схвалення		
<i>Низький рівень</i>	<i>Середній рівень</i>	<i>Високий рівень</i>
30%	50%	20%

Так, за даними, продемонстрованими у таблиці 2.2.2 можна сказати, що п'ята частина сучасних юнаків мають високий рівень мотивації схвалення. Такі люди характеризуються бажанням видавати себе за когось іншого: для них є важливим, аби інші їх підтримували та схвалювали, що час від часу може загострюватися настільки, що людині значно простіше стає відмовитися від власних бажань та вподобань, аніж стикнутися з неприйняттям та докорами оточуючих.

У той же час половина сучасних юнаків мають помірно виражену мотивацію схвалення, що говорить про них як про таких осіб, що бажають виглядати в очах оточуючих адекватно, «нормально», так, як властиво більшості людям та є соціально прийнятним. Одночасно з цим такі люди залишають собі простір для самостійності в судженнях про себе, що дозволяє їм бути лабільними та не губити себе остаточно під натиском суспільних очікувань.

Разом із цим у третини респондентів було діагностовано низький рівень мотивації схвалення з боку інших людей. Тобто такі люди проявляють незалежність від оточуючих настільки, що може здатися, ніби вони повністю ігнорують соціальні думки про себе. Також можна говорити про те, що їм не властива категоричність суджень на свою адресу та вони не намагаються виглядати в очах оточуючих краще, ніж є насправді і тим самим вони можуть займати свою позицію за межами соціального схвалення.

За методикою «Мотивація до успіху» Т. Елерса було виявлено, що 5% досліджуваних отримали дуже високий рівень вираження мотивації успіху, у той час як 25% виявили високий рівень вираження даного типу мотивації, а середній рівень було діагностовано у 45% особистостей юнацького віку. При цьому низький рівень вираження мотивації успіху мають 25%. Кількісні показники отриманих результатів подано на рисунку 2.2.3.

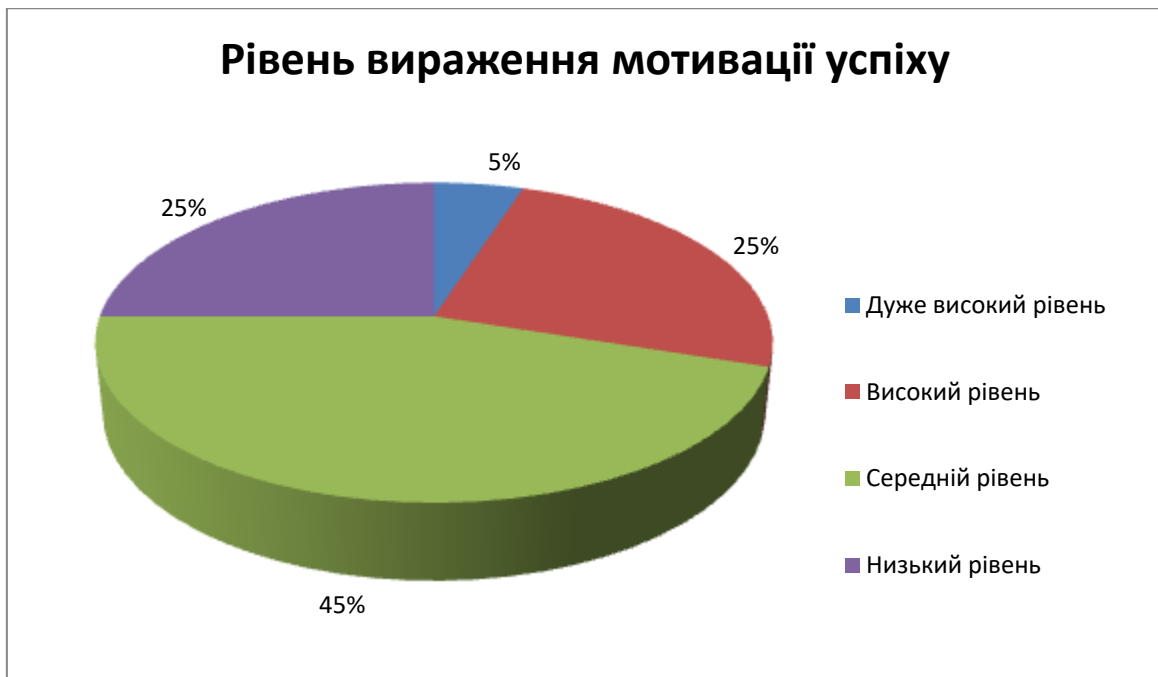

Рисунок 2.2.3. Відсотковий розподіл рівнів вираження мотивації успіху юнаків за результатами методики «Мотивація до успіху» Т. Елерса

Так, за даними, продемонстрованими на рисунку 2.2.3. можна сказати, що лише двадцята частина сучасних юнаків мають дуже високий рівень мотивації до успіху, що характеризує таких людей, як тих, хто береться за будь-яку справу заради перемоги. Для таких юнаків перспектива успіху вагоміша за перепони, через що вони мають високу готовність до ризику.

У той ж час чверть особистостей юнацького віку продемонструвала високий рівень вираження мотивації успіху, який відрізняється низьким переживанням надії на успіх, адже представники даного рівню надають перевагу цілепокладанню, аніж розмірковуванням про досягнення можливих висот.

Середній рівень вираження мотивації успіху було констатовано майже у половини сучасних юнаків, що говорить про помірну орієнтацію на переживання надії на успіх та готовність до ризику. Такі люди у разі виникнення у них важливої для них потреби або бажання готові докладати зусилля заради досягнення своєї мети, проте вони не забувають і про можливі перепони на своєму шляху, а тому тверезо оцінюють ризики.

Низький рівень вираження мотивації успіху властивий чверті осіб юнацького віку та говорить про те, що такі люди не готові ризикувати заради власних цілей та нерідко обирають шлях надії на успіх, аніж плідній праці з метою його досягнення.

У свою чергу, за методикою «Мотивація до уникнення невдач» Т. Елерса були отримані такі результати: дуже високий рівень вираження мотивації до уникнення невдач було виявлено у 15%, у той час як високий рівень – у 20% осіб юнацького віку. Середній рівень вираження даного типу мотивації було діагностовано у 55% респондентів, а 10% юнаків мають низький рівень вираження мотивації до уникнення невдач. Кількісні показники отриманих результатів подано на рисунку 2.2.4.

Рисунок 2.2.4. Відсотковий розподіл рівнів вираження мотивації до уникнення невдач юнаків за результатами методики «Мотивація до уникнення невдач» Т. Елерса

Так, за даними, продемонстрованими на рисунку 2.2.4. можна сказати, що шоста частина осіб юнацького віку має дуже високий рівень вираження мотивації до уникнення невдач. Такі люди схильні проявляти низьку готовність до ризику, адже

бажають максимально зберегти ті умови, у яких перебувають наразі. Незалежно від своїх бажань, втрата комфорту та відчуття стабільності занадто сильно лякає таких юнаків, а страх невдачі підсилює побоювання втратити все та не отримати нічого натомість.

У той же час, п'ята частина респондентів має високий рівень мотивації до уникнення невдач, що говорить про те, що такі юнаки здатні на певні ризики тоді, коли їхнє бажання досягнення певної мети достатньо сильне, аби покинути особистісну зону комфорту.

Середній рівень вираження мотивації до уникнення невдач представлений більше, ніж половиною досліджуваних та говорить про помірну готовність таких юнаків ризикувати. Вони згодні та готові покинути безпечні та стабільні для себе умови за наявності чіткої аргументації щодо бажаних цілей, проте у той же час не є схильними заглиблюватися в афективні ейфорійні стани без урахування ризику невдач.

Низький рівень вираження мотивації до уникнення невдач представлений лише десятою частиною респондентів, що говорить про відсутність у більшості представників даної вікової групи прагнень без роздумів та обмірковувань покидати свою зону комфорту та встрягати у неперевірені та ненадійні справи.

Для порівняння отриманих результати за кожною з зазначених методик та підтвердження нашої гіпотези про вплив самооцінки на мотиваційну сферу особистостей юнацького віку, нами було проведено регресійний аналіз.

Для початку за допомогою непараметричного критерію Колмагорова-Смірнова нами було встановлено тип розподілу, за рахунок якого були отримані результати, відповідно до яких всі дані розподілилися згідно з нормальним розподілом даних. У зв'язку з цим нами було використано критерій кореляції Пірсона для виявлення зв'язків між рівнем вираження самооцінки та особливостями мотиваційної сфери осіб юнацького віку (Додаток В).

Так, за результатами кореляційного аналізу було виявлено наявність зв'язків між наступними показниками:

- між рівнем самооцінки та рівнем вираження мотивації схвалення було виявлено обернений кореляційний зв'язок на рівні значимості 0,01 ($p \leq 0,01$);
- між рівнем самооцінки та рівнем вираження мотивації успіху було виявлено прямий кореляційний зв'язок на рівні значимості 0,01 ($p \leq 0,01$);
- між рівнем самооцінки та рівнем вираження мотивації до уникнення невдач було виявлено обернений кореляційний зв'язок на рівні значимості 0,01 ($p \leq 0,01$);
- між рівнем домагань та рівнем вираження мотивації схвалення було виявлено обернений кореляційний зв'язок на рівні значимості 0,01 ($p \leq 0,01$);
- між рівнем домагань та рівнем вираження мотивації успіху було виявлено прямий кореляційний зв'язок на рівні значимості 0,01 ($p \leq 0,01$);
- між рівнем домагань та рівнем вираження мотивації до уникнення невдач було виявлено обернений кореляційний зв'язок на рівні значимості 0,01 ($p \leq 0,01$).

Так, наявність оберненого кореляційного зв'язку між рівнем самооцінки та рівнем вираження мотивації схвалення говорить про те, що чим вищий рівень самооцінки особистості юнацького віку, тим нижчим є рівень вираження у них мотивації схвалення. Це пояснюється тим, що з підвищенням рівня самооцінки людина стає більш впевненою у собі. Вона починає вірити у власну значимість, унікальність та цінність, та починає з більшою позитивністю відноситися до власних проявів. В результаті цього вона починає менше спиратися на думки та схвалення оточуючих, та потребує лише адекватної підтримки зі сторони інших, адже стає сама для себе підтримкою також. З підвищенням самооцінки людині легше себе проявляти, не спираючись при цьому на соціальні стандарти як єдино вірні. Результат регресійного аналізу довів наявність впливу самооцінки на рівень вираження мотивації схвалення.

У той же час наявність оберненого кореляційного зв'язку між рівнем домагань та рівнем вираження мотивації схвалення говорить про те, що чим вищий рівень домагань особи юнацького віку, тим нижчим є рівень вираження у них мотивації схвалення. Це пояснюється тим, що людина з підвищенням рівня домагань починає

адекватно ставити собі цілі та починає їх поважати, в результаті чого юнак стає менш готовим відмовлятися від них заради соціальних стандартів. Усвідомлюючи своє бажання, а також його стійкість та важливість, юнак позбавляється потреби отримання схвалення від інших. Результат регресійного аналізу довів наявність впливу рівня домагань на рівень вираження мотивації схвалення.

Наявність прямого кореляційного зв'язку між рівнем самооцінки та рівнем вираження мотивації успіху говорить про те, що чим вищий рівень самооцінки особистості юнацького віку, тим вищим є рівень вираження у них мотивації успіху. Це пояснюється тим, що з підвищенням рівня самооцінки юнак здатен надавати перевагу цілепокладанню, аніж розмірковуванням про досягнення можливих цілей. Люди з високою самооцінкою вірять у свою здатність досягти успіху, через що докладають чимало зусиль для того аби їхні плани справдилися. Результат регресійного аналізу довів наявність впливу рівня самооцінки на рівень вираження мотивації успіху.

Наявність прямого кореляційного зв'язку між рівнем домагань та рівнем вираження мотивації успіху говорить про те, що чим вищий рівень домагань осіб юнацького віку, тим вищим є рівень вираження у них мотивації успіху. Це пояснюється тим, що з підвищенням рівня домагань людина ставить собі вищі цілі та адекватно оцінює можливість їхнього досягнення, в результаті чого вона здатна орієнтуватися на успішне виконання поставлених завдань, адже впевнена, що має для цього усі ресурси. Результат регресійного аналізу довів наявність впливу рівня домагань на рівень вираження мотивації успіху.

Наявність оберненого кореляційного зв'язку між рівнем самооцінки та рівнем вираження мотивації до уникнення невдач говорить про те, що чим вищий рівень самооцінки осіб юнацького віку, тим нижчим є рівень вираження у них мотивації до уникнення невдач. Це пояснюється тим, що з підвищенням рівня самооцінки людина здатна віднаходити сили у собі, а не в підвищеній потребі стабільності. У такому випадку людина здатна вийти зі своєї зони комфорту, адже відчуває себе впевненою з собою та у ситуаціях, що відрізняються від звичних. Результат

регресійного аналізу довів наявність впливу рівня самооцінки на рівень вираження мотивації до уникнення невдач.

Наявність оберненого кореляційного зв'язку між рівнем домагань та рівнем вираження мотивації до уникнення невдач говорить про те, що чим вищий рівень домагань особи юнацького віку, тим нижчим є рівень вираження у них мотивації до уникнення невдач. Це пояснюється тим, що чим вищим є рівень домагань, тим важливішими для людини є досягнення власних цілей за особистісні страхи. Вихід з зони комфорту має змогу стати аргументованою необхідністю, а також побоювання щодо втрати стабільності свого життєвого устрою відступають на інший план, поки основну увагу юнак приділяє своїм планам та задумам. Результат регресійного аналізу довів наявність впливу рівня домагань на рівень вираження мотивації до уникнення невдач.

На основі отриманих даних та результатів дослідження нами було розроблено рекомендації щодо розвитку мотивації та підвищення самооцінки особам юнацького віку.

2.3. Розробка та обґрунтування практичних рекомендацій щодо розвитку мотивації особам юнацького віку

На основі теоретичного та емпіричного аналізу, а також інтерпретації отриманих результатів дослідження, нами було виділено ряд рекомендацій щодо розвитку мотивації особам юнацького віку.

Оскільки в результаті нашого дослідження було виявлено вплив самооцінки осіб юнацького віку на особливості вияву різних аспектів їхньої мотивації, у рекомендаціях нами було зроблено акцент на підвищенні рівню самооцінки з метою підвищення рівнів позитивних виявів мотивації на успіх та зниженні рівнів вияву мотивації схвалення та мотивації уникнення невдач. Рекомендації було розроблено для осіб юнацького віку.

Під неадекватним рівнем самооцінки ми розуміємо як завищену, так і занижену, адже неадекватно висока самооцінка може бути захисним механізмом неадекватно низької самооцінки.

Так, у випадках з **заниженою самооцінкою** можна порекомендувати наступне:

1. Під час нападів тривоги або пригніченого стану з заниженою самооцінкою можна спробувати звернутися до методів раціональної психології. Так, всі люди час від часу бувають у пригніченому стані; вважають, що те, що вони зробили, не заслуговує уваги. Чи дійсно це так? Корисно згадати випадки, коли юнак думав, що він поганий або його робота виконана погано, проте він виявився неправий – і насправді з ним усе було в порядку. Така вправа допоможе людині зосередитися на конструктивних, а не деструктивних думках, а також порівняти себе з іншими людьми саме у конструктивному, продуктивному руслі, без приниження власних здобутків, проте з усвідомленням, що усі люди – живі істоти та можуть скоювати помилки та відчувати себе не на вершині здобутків.

2. Також дієвими можуть бути спроби підняття самооцінки шляхом пошуку спільних рис у себе та свого ідеалу зі своїми улюбленими героями з казки/фільму/книги тощо. Це дає можливість і самому "заряджатися" від того, хто юнака надихає та знаходити сили для того, аби вірити у себе. Аби співставити «Я» юнака з героєм, юнак може програти монотеатральну сценку, у якій він буде відігравати персонажа, аби вжитися у нього. Далі юнак може поміркувати над наступними питаннями:

- Чи всі герої добрі чи ідеальні?
- Чи перестають вони бути головними та важливими, навіть якщо іноді здійснюють погані вчинки або проявляють свої негативні риси?
- Чи припиняє сам юнак любити їх через негативні прояви?
- Як вони досягають своїх вершин?
- Які риси їм допомагають?
- Як вони ставляться до себе?

- Зазнаються чи враховують і свої мінуси при оцінці самих себе?

Дана вправа здатна допомогти у підвищенні самооцінки, а також у формування орієнтації осіб юнацького віку на мотивацію успіху. А усвідомлення того, що у будь-якого персонажу, як і в живій людини, є недоліки (навіть у Супермена є слабкі місця), здатне наділити юнака впевненістю, що й він може не зациклювати свою увагу на таких своїх рисах, а вони можуть зовсім не заважати йому любити себе та досягти успіху.

3. Важливим є і налаштування себе на правильний емоційний стан. Цього можна досягти, актуалізуючи приємні спогади, або спрямовуючи свою увагу на певні приємні справи, або думаючи про те приємне, що людина (незалежно від результату виконаної діяльності) буде робити після цієї ситуації. Це дозволяє не зациклюватися на своїх негативних переживаннях та направити у подальшому свою увагу саме на майбутню ситуацію, а також розпочати її виконання саме на позитивній ноті. У свою чергу позитивний настрій здатен налаштувати людину на виконання завдання саме успішно, що також здатний підвищити і її шанси саме на такий результат. Таким чином вправа дозволяє активізувати у юнака мотивацію на досягнення успіху, а також налаштовує юнака на перемогу, що підвищує шанси на перемогу. А у разі її настання, підвищує і самооцінку юнака.

4. Слід уникати спроб порівнювання себе з іншими у негативному контексті: хто чого досяг, що у кого є тощо. Якщо ж уникнути цього не вдається, можна спробувати поставити собі наступні питання:

- Чи відрізняється мій шлях зі шляхом цієї людини?
- Чи є щось, у чому я розбираюся краще?
- Чи переймається цим та, інша людина?
- Чому про цей свій досвід забуваю я? Тощо.

Така практика корисно тому, що людина має змогу оцінювати свої здобутки об'єктивно та похвалити себе за свої досягнення без їхнього знецінення на фоні інших людей. А також дозволяє усвідомити, що у всіх людей різний фундамент і своїх цілей вони також досягають по-різному та за різний час – і це не привід

знецінювати свої старання, якщо юнак потребує більше часу або іде до своєї мрії іншим шляхом.

5. Варто спробувати хвалити себе за свої досягнення, навіть маленькі. Наприклад, завести зошит та кожного вечора записувати п'ять речей, за які можна себе похвалити. У майбутньому це може увійти у звичку, а також допомогти актуалізувати приємні емоції та відчуття, які були протягом дня. Це також дозволяє усвідомлювати та віднаходити підтвердження тому, що юнак на щось здатен, він молодець, він може навіть більше тощо.

Також можливий варіант введення винагород, у разі яких людина має хвалити себе не тільки на словах, але й справами/предметами тощо, які їй подобаються: сходити на фільм, погуляти, скуштувати цукерку, придбати новий декор додому тощо. Це дозволяє також братися за виконання завдання з позитивними думками про майбутню винагороду, що здатне полегшити і сам процес виконання цього завдання. Завдяки цьому підвищується і орієнтація на успіх осіб юнакового віку.

Так, у випадках з **завищеною самооцінкою** можна порекомендувати наступне:

1. Корисними є спроби час від часу ставати напроти дзеркала та пробувати об'єктивно уявити, якої думки про юнака інші люди: друзі, товариші, колеги тощо. Можна піти за своїм особистим планом думок, а можна звернути увагу на такі ключові питання:

- Чи співпадає те враження, яке ви справляєте, з тим, яке відчуваєте самі або хотіли б справляти?
- Що саме вам не подобається?
- Що ви можете для цього зробити?
- Якої думки про вас оточуючі та як вони відгукуються на ваші твердження щодо себе? Тощо.

Це дозволяє звернути увагу на усі боки власної особистості, не зациклюючись лише на одних якостях, а також допомагає про зосередженні уваги індивіда на успіху, не забувати про можливі ризики своїм планів та відноситися до ситуації тверезо.

2. Важливим для того, аби не зазнаватися та не забувати, що «дивлячись лише в гору, легко перечепитися та впасти», можна складати списки своїх позитивних та негативних сторін. Після цього можна рефлексувати:

- Як кожна з них допомагає вам у житті?
- Як заважає?
- Що ви хотіли б змінити?
- Як можна це змінити?
- На що ви рідко звертаєте увагу? Тощо.

Це, так само, дає можливість подивитися на себе, як на повну, об'ємну особистість, у якій важливими та вагомими є усі її риси та слабкості. Що, у свою чергу має не дати юнаку забути про те, що треба бути уважним у досягненні своїх цілей не лише до ідеї успіху, але й до виникнення можливих перепон.

3. Для зниження рівню тривожності та впорядкування власних думок спробуйте включити у своє життя медитації. Повільно дихаючи, намагайтеся зосередити свою увагу на одному предметі або явищі. Не давайте думкам блукати (спершу це буде тяжкою задачею, проте у наступні рази буде виходити значно краще). Медитація допомагає знизити загальне напруження, тривожність та невдоволення, допомагає не позбутися думок, а, навпаки, направити їх у відповідне русло, а також допомагає зосередитися на важливих у певний момент речах, дозволяючи подивитися на них об'єктивно.

У свою чергу, для зниження рівню прояву високого рівня мотивації невдач та мотивації схвалення можна виділити наступні рекомендації:

1. Юнак може спробувати активніше ділитися з найближчим оточенням своїми переживаннями. Можна спробувати запросити до діалогу того, кому юнак довіряє найбільше, а також скласти список ймовірних запитань, які можна було б застосовувати під час розмови про переживання юнака. Для початку можна задавати нескладні питання, наприклад: «Як тобі події сьогоднішнього дня? Що сьогодні здалося тобі цікавим?» Далі запитання можуть поступово ставати складнішими та більш інтимними та стосуватися стану особи щодо певної проблеми, що юнака турбує та щодо якої в нього яскраво проявляється мотивація уникнення невдачі та

мотивації схвалення. У процесі спілкування з іншою людиною, юнак здійснює емоційний обмін, що дозволяє не залишатися зі своїми переживаннями одному. Такі розмови здатні допомогти людині знизити напруження щодо проблеми, розглянути її об'єктивно та аргументовано, та спрямувати себе на мотивацію успіху та підвищення своєї самооцінки щодо своєї здатності впоратися з поставленою задачею.

2. Важливо навчитися вірно розставляти пріоритети та усвідомлювати свої цілі та інтереси. Аби мати змогу відстоювати свою мету та погляди в очах інших людей, а також не боятися покидати безпечних стабільних умов заради бажаних досягнень, варто час від часу перевіряти свої орієнтири та зосереджувати думки на обраній діяльності. Виявивши свої домінуючі інтереси, та записавши їх, особи юнацького віку можуть спрогнозувати результат, якого вони бажають досягти, а тоді створювати нагадування, створювати мотиваційні карти, списки та схеми, вести діяльнісні щоденники тощо, які б допомогли зосередитися саме на цій конкретній меті. Це може допомогти юнаку переключити свою увагу з мотивації невдач та мотивації схвалення на мотивацію успіху.

3. Також корисним буде, якщо юнак спробує зупиняти себе кожного дня через певні проміжки часу та запитувати:

- Чого я хочу зараз?
- Як я себе відчуваю конкретно у тій діяльності, якою я займаюся у цей момент?

Це може допомогти юнаку перевіряти, чи дійсно він слідує своїм орієнтирам та не губиться у спробах отримати схвалення інших, заховатися у своїй зоні комфорту та чи не піддається людина своїм необґрунтованим побоюванням та страхам, що віддаляє її від досягнення власної цілі. Це може допомогти юнаку пам'ятати, що слід переключити свою увагу з мотивації уникнення невдач та мотивації схвалення на мотивацію успіху.

4. Варто спробувати сприймати труднощі та вихід із зони комфорту заради досягнення своїх цілей як тимчасове явище. Набагато легше зберігати психологічну стійкість та орієнтацію на успіх, якщо ставитися до проблем як до тимчасових

труднощів, які рано чи пізно вирішаться. Можна спробувати скласти для себе певний текст-мантру, або використати наступний зразок: «Я маю змогу вирішити цю проблему. Вона впливає лише на одну конкретну ситуацію, а не на все моє життя. Моя мета вартує того, аби спробувати вийти з зони комфорту заради мого задоволення та розвитку. Я можу з цим впоратися. Я хочу цього досягти». Такий погляд на ситуацію допомагає впоратися з відчуттям безпорадності та пригніченості, а також переключити свою увагу з мотивації уникнення невдач та мотивації схвалення на мотивацію успіху. Допомогти собі в усвідомленні даної позиції можуть такі запитання:

- Що найгірше може статися зі мною, якщо я дійсно зроблю те, чого хочу?
- Яке значення будуть мати супутні моїй меті проблеми через місяць? Рік?

П'ять років?

Розгляд проблемної та лякаючої ситуації у перспективі дозволяє знизити її деструктивну значимість для юнака.

5. У разі вияву низького рівня вияву готовності до ризику у тому, що людині юнацького віку насправді хотілося б досягти, вона має змогу спробувати зобразити свою здатність контролювати ситуацію, усі плюси та мінуси, усі ризики у вигляді схеми або таблиці. Так, описуючи свої переживання та страхи, а також переваги досягнення бажаної мети, юнак до неї має скласти список змінних відносно цієї ситуації, які він здатен контролювати, а які – ні. Це дозволить особистості звернути свою увагу на ті аспекти бажаної мети та можливої через це ситуації, на які вона здатна вплинути, та, в результаті здійснити цей вплив, та у той же час зняти з себе відповідальність стосовно тих аспектів, на які вплинути неможливо. У випадку останніх, людина може скласти додаткову схему та спробувати поставити собі запитання щодо того, яке значення будуть мати супутні його меті проблеми через місяць, рік, п'ять років? Це може допомогти юнаку переключити свою увагу з мотивації уникнення невдач та мотивації схвалення на мотивацію успіху.

У той же час, для підчищення рівню прояву високого рівня мотивації успіху можна виділити наступні рекомендації:

1. Варто спробувати прогнозувати власний розвиток. Так, юнак може уявити себе у майбутньому з точки зору тієї мети, яку він собі поставив та якої хоче досягти. Він може зобразити ці зміни у собі за допомогою кола жування, малювання або розігрування сценки моноспектаклю перед дзеркалом. Така вправа дозволяє людині підвищити власну самооцінку та віру в можливість досягти поставлених цілей, а також зорієнтувати свою мотивацію на досягнення успіху.

2. Необхідно не завищувати власні очікування щодо себе. Юнаку варто розуміти, що «краще добре зараз, ніж ідеально ніколи», адже людина ідеалу досягнути не здатна. У процесі постановки цілей, а також під час планування шляху досягнення своєї мети важливим є розбивати ціль на декілька під цілей, аби мати змогу побачити, що юнак дійсно просувається на шляху до цілі. При цьому слід враховувати і оптимальне навантаження на себе. Юнаку варто поспостерігати за собою та зрозуміти, який відсоток роботи він здатен виконувати протягом проміжку часу так, аби не використовувати усі ресурси організму та мати можливість на здоровий відпочинок. Отримані дані необхідно враховувати під роботи. Це дозволить людині підвищити власну самооцінку, спостерігаючи своє планомірне зростання та не загубити мотивацію успіху за втомою та напруженням.

3. У разі виникнення мотиваційного застою, втрати інтересу до власної мети, варто зосередитися на собі та своєму внутрішньому стані. Корисним буде запитати:

- Як юнак себе почуває?
- Чи вистачає йому відпочинку?
- Чи не змінилися його пріоритети?
- Чи не виникло певної перепони на його шляху, що змушує втрачати інтерес до діяльності та знижувати рівень готовності до ризику?

Допомогти у цьому може метод релаксації. Знявши з себе фізичне напруження, попередньо напружуючи та розслабляючи кожну частину тіла, особистість одночасно отримує змогу і звільнити свої думки, увагу свою зосереджуючи на власних відчуттях та тих запитаннях, що людина собі поставила,

аби дійти до істини. Це дозволить людині наново віднайти власну мотивацію та знову зосередитися на успіху.

4. Допомогти у підтриманні високого рівня мотивації успіху може і самоконтроль. Відомо, що для підтримання бажання виконувати ту чи іншу діяльність, а також для підтримання високого рівня власної продуктивності важливо регулярно займатися тою справою, що здатна допомогти юнаку досягти поставлених цілей. Для цього можна спробувати створювати списки справ на день, у яких обов'язковим за можливості пунктом вказувати необхідні задачі, пов'язані з досягненням своєї мети. Це можуть бути або паперові планери, у яких приємно викреслювати справи, які вже виконані, або електронні, які зручно носити із собою. Це дозволить людині наново віднайти власну мотивацію та зосередитися на досягненні успіху.

Висновки до другого розділу

При проведенні експериментального дослідження нами було виконано ряд завдань:

1. Здійснено підбір методичного інструментарію, серед якого було обрано такі методики як методика діагностики самооцінки Дембо-Рубінштейн (Модифікація А. М. Прихожан); діагностика самооцінки мотивації схвалення (Д. Марлоу і Д. Крауна); методика «Мотивація до успіху» Т. Елерса; методика «Мотивація до уникнення невдач» Т. Елерса. Також було розроблено структуру організації емпіричного дослідження, сформовано вибірку, сформульовано мету та завдання експериментального дослідження, а також здійснено вибір критерію для здійснення математичного аналізу результатів дослідження. Після цього було проведено експеримент.

2. Здійснено аналіз та інтерпретацію отриманих результатів дослідження, відповідно до яких було виявлено, що у більшості особистостей юнацького віку наявний середній рівень самооцінки, що підпадає під визначення норми самооцінки. При цьому у майже половини юнаків все ж таки спостерігаються проблеми з

самооцінкою у бік її заниження або завищення. У той же час третина юнаків проявляє тенденцію до високих рівнів вияву мотивації успіху та орієнтується саме на позитивне завершення розпочатої діяльності. При цьому більше половини сучасних юнаків схильні до вираження помірної готовності ризикувати заради досягнення цілей. Вони готові покинути безпечні та стабільні для себе умови за наявності чіткої аргументації щодо бажаних цілей. У половини осіб юнацького віку також було виявлено їхню помірно виражену мотивацію схвалення та їхню здатність залишати собі простір для самостійності в судженнях про себе.

3. Розроблено практичні рекомендації відповідно до отриманих результатів дослідження щодо розвитку мотивації особам юнацького віку. Оскільки в результаті емпіричного дослідження було виявлено вплив самооцінки осіб юнацького віку на особливості вияву різних аспектів їхньої мотивації, у рекомендаціях було зроблено зосереджено увагу на підвищенні рівню самооцінки з метою підвищення рівнів позитивних виявів мотивації на успіх та зниженні рівнів вияву мотивації схвалення та мотивації уникнення невдач. А також окремо розглянуто можливості розвитку мотивації особистостей юнацького віку.

ВИСНОВКИ

Мотиваційна сфера виступає в якості системи, що будує особистість юнака та пов'язана з розвитком його самосвідомості, виступає певним стрижнем особистості, з якою пов'язані такі її властивості, як спрямованість людини, її соціальні очікування, ціннісні орієнтації, самооцінка, рівень домагань, вольові та інші якості. Через це активно постає питання особливостей мотиваційної сфери підлітків, а також чинників, що на неї впливають. Одним з таких чинників виступає самооцінка юнаків. У процесі свого життя, розвитку, пізнання світу, особистість неодмінно оцінює себе та інших. Саме у юнацькому віці людина стикається з переходом із дитячого етапу у доросле життя, стикається з принципово новими для себе труднощами тощо. В усіх цих процесах самооцінка відіграє величезну роль, адже її рівень впливає на соціальний розвиток юнака, на його адаптацію, формування ідентичності, соціальних зв'язків. Самооцінка є особливим утворенням, що впливає на усі структури особистості, зачіпаючи собою і мотиваційну сферу особистості юнацького віку.

У даній дипломній роботі шляхом аналізу літератури та проведення емпіричного дослідження був зафіксований вплив самооцінки на мотиваційну сферу особистості у юнацькому віці, відповідно до чого було зроблено наступні висновки:

1. Здійснено теоретичний аналіз особливостей впливу самооцінки та мотиваційну сферу осіб юнацького віку, в результаті якого було виявлено, що мотивація є складною, багаторівневою системою неоднорідних психологічних факторів, що детермінують поведінку людини. У юнацькому віці активно формуються мотиваційні установки, пов'язані зі запланованою життєвою перспективою, а інтегратором всієї мотиваційної системи стає сформований світогляд. Самооцінка відіграє важливу роль у становленні, функціонуванні та реалізації зовнішньої та внутрішньої мотивації, зачіпає собою такі аспекти мотивації як мотивація успіху, мотивація уникнення невдач та мотивація схвалення. У юнацькому віці формування адекватної самооцінки є одним з найважливіших завдань. Даний вік характеризується певними особливостями, серед яких виділяють

досягнення поступової економічної незалежності; вибір професійного напрямку; досягнення зрілих відносин з особами протилежної статі тощо.

2. Було підібрано інструментарій для проведення емпіричного дослідження впливу самооцінки на мотиваційну сферу особистості у юнацькому віці. Для досліджено було обрано такі методики як методика діагностики самооцінки Дембо-Рубінштейн (Модифікація А. М. Прихожан) для виявлення рівню самооцінки; діагностика самооцінки мотивації схвалення (Д. Марлоу і Д. Крауна) для виявлення, наскільки сильне бажання юнака отримати схвалення своїх дій оточуючими; методика «Мотивація до успіху» Т. Елерса з метою діагностики рівня вираження мотивації успіху; методика «Мотивація до уникнення невдач» Т. Елерса для виявлення рівня мотивації до уникнення невдач, страху юнака перед можливим нещастям. Також було розроблено структуру, сформовано вибірку емпіричного дослідження та здійснено вибір критерію для проведення математичного аналізу результатів дослідження.

3. Проведено аналіз та інтерпретацію результатів емпіричного дослідження. Так, було виявлено, що більше ніж у половини юнаків наявний середній рівень самооцінки, що підпадає під визначення норми самооцінки, що юнакам дозволяє реалістично дивитися на ситуацію, не потерпати від неадекватних думок щодо себе тощо. При цьому у інших юнаків все ж таки спостерігаються проблеми з самооцінкою у бік її заниження або завищення. У той же час третина юнаків виявляє тенденцію до високих рівнів вияву мотивації успіху та орієнтується саме на позитивне та продуктивне завершення розпочатої справи. Більше половини сучасних юнаків схильні до вираження помірної готовності ризикувати заради досягнення цілей. Вони готові покинути безпечні та стабільні для себе умови за наявності чіткої аргументації щодо бажаних цілей. У половини осіб юнацького віку також було виявлено їхню помірно виражену мотивацію схвалення та їхню здатність залишати собі простір для самостійності в судженнях про себе. В процесі аналізу математичної обробки було виявлено зв'язки між рівнем самооцінки юнака та виявом у нього різних аспектів мотивації, а саме мотивації успіху, мотивації схвалення та мотивації уникнення невдач. У той же час за результатами

регресійного аналізу було констатовано вплив самооцінки на мотиваційну сферу особистості у юнацькому віці.

4. Здійснено розробку практичних рекомендацій щодо розвитку мотивації особам юнацького віку відповідно до отриманих результатів дослідження. У рекомендаціях було зосереджено увагу на підвищенні рівню самооцінки з метою підвищення рівнів позитивних виявів мотивації на успіх та зниженні рівнів вияву мотивації схвалення та мотивації уникнення невдач. А також окремо розглянуто можливості розвитку мотивації особистостей юнацького віку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бёрнс, Роберт Б. Я-концепция и воспитание. М., 1989. С. 169.
2. Большой психологический словарь. Под ред. Мещерякова Б. Г., Зинченко В. П. М.: 2003. 672 с.
3. Бондаренко А. Ф. Психологическая помощь: теория и практика. Изд. 3-е, испр. и доп. М.: Независимая фирма “Класс”, 2001. 336 с.
4. Бороздина Л.В., Залученова Е.А. Увеличение индекса тревожности при расхождении уровней самооценки и притязаний. Вопросы психологии. 1993. № 1. С. 104-113.
5. Бороздина Л. В. Исследование уровня притязаний. М.: Психология, 2000.
6. Боцманова М.Э., Захарова А.В. Показатели и уровни рефлексии в оценке и самооценке качеств личности в младшем школьном возрасте. Новые исследования в психологии. 1983. №2. С. 45–49.
7. Вилюнас В. Психологические механизмы мотивации человека. М.: Изд-во МГУ, 1990. 288 с.
8. Возрастная и педагогическая психология: Хрестоматия. Сост. И. В. Дубровина, А. М. Прихожан, В. В. Зацепин. М.: 1999.
9. Головей, Л. А. Практикум по возрастной психологии. СПб.: Речь, 2002. 694 с.
10. Гордеева Т. О. Психология мотивации достижения. М.: Смысл: Академия, 2006.
11. Джеймс У. Личность. М. : Просвещение, 1982. 260 с.
12. Дьяченко М. И., Кандыбович Л. А. Психология высшей школы: Учеб. пособие для вузов. Мн.: Изд-во БГУ, 1981. 383с.
13. Захарова А. В. Деятельностный подход к изучению самооценки. Психодиагностика и школа: Тезисы симпозиума. Таллин, 1980. С. 11–14.
14. Захарова А. В. Структурно-динамическая модель самооценки. Вопросы психологии. 2010. С. 5-14.

15. Ильин Е. Мотивация и мотивы. СПб.: Питер, 2000. 512 с.
16. Кон, И. С. В поисках себя. Личность и ее самосознание. М. : Политиздат, 1984. 335 с.
17. Кон И. С. Открытие «Я». М.: Политиздат, 2012. С.70.
18. Костенко Н. В., Оссовский В.Л. Ценности профессиональной деятельности. К.: 2002, 150 с.
19. Кочюнас Р. Психологическое консультирование и групповая психотерапия. М.: Академический Проект: Гаудеамус, 2005. 464 с.
20. Крысько В. Г. Социальная психология. М.: 2001. 208 с.
21. Леонтьев А. Н. Деятельность. Создание личности. М. 1977.
22. Леонтьев А. Н. Потребности, мотивы, эмоции. М.: Педагогика, 1971.
23. Леонтьев В. Г. Мотивация и психологические механизмы ее формирования. Новосибирск: Новосибирский поли-графкомбинат, 2002. 264 с.
24. Леонтьев В. Г. Психологические механизмы мотивации учебной деятельности. Новосибирск, 1992. С. 139.
25. Лозовая Г. В. Методологические проблемы изучения самооценки личности. СПб.: 2003. С. 143 - 151.
26. Мальковская Т. Н. Воспитание социальной активности старших школьников. М., 1973
27. Методика диагностики самооценки мотивации одобрения (Шкала лжи) Д. Марлоу и Д. Крауна. Практическая психодиагностика. Методики и тесты. Учебное пособие. Ред. и сост. Райгородский Д. Я. Самара, 2001. С.635-636.
28. Молчанова О. Н. Самооценка: Теоретические проблемы и эмпирические исследования. Молчанова О. Н. Москва : ФЛИНТА, 2016. 392 с.
29. Немов Р. С. Психология. В 3 кн., Кн. 2. Психология образования. М.: Просвещение: Владос, 1995.
30. Орлов А. Б. Психология личности и сущности человека: Парадигмы, проекции, практики. М.: Издательский центр "Академия", 2002. 272 с.
31. Педагогическая психология. под ред. Раева А. И. СПб. : изд. РГПУ им. А. И. Герцена, 1999. 412 с.

32. Пергаменщик Л. А. Кризисная психология. Учебное пособие. Мн.: Высшая школа, 2004. 288 с
33. Позина М. Б. Компаративистский подход в исследовании когнитивной самооценки. Культурно-историческая психология. 2008. № 2. С.74– 82.
34. Прихожан А. М. Применение методов прямого оценивания в работе школьного психолога. Научно-методические основы использования в школьной психологической службе конкретных психодиагностических методик: Сб. научн. тр. Редкол.: И. В. Дубровина (отв.ред.) и др. М.: изд. АПН СССР, 1988.
35. Психология мотивации и эмоций. Под ред. Ю. Б. Гиппенрейтер, М В. Фаликман. М.: АСТ: Астрель, 2009. 704с.
36. Сидоров К. Р. Феномен несоответствия уровней самооценки и притязаний в ранней юности: Автореф. дисс. канд. психол. наук. М., 2007.
37. Столин В. В. Самосознание личности. М.: Издательство Московского Университета, 1983. 284 с.
38. Хекхаузен Х. Психология мотивации достижения. СПб.: Питер, 2001.
39. Циркин С. Ю. Справочник по психологии и психиатрии детского и подростковоговозраста. СПб.: Издательство «Питер», 2004. С. 54.
40. Чеснокова, И. И. Проблема самосознания в психологии. М. : Наука, 1977. 144 с.
-
41. Шумилин Е. А. Психологические особенности личности старшеклассника. М., 1979.
42. Brecht G. Sorting out self-esteem. Sydney. 1996.
43. Havighurst R. S. Developmental task sand education. N. Y., David Mckeustr., 1972.
44. Self-esteem: The puzzle of low self-regard / Ed. by R. F. Baumeister. New York, London, 1993.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Методика диагностика самооценки Дембо-Рубинштейн. Модификация А.М. Прихожан

Инструкция

Любой человек оценивает свои способности, возможности, характер и др. Уровень развития каждого качества, стороны человеческой личности можно условно изобразить вертикальной линией, нижняя точка которой будет символизировать самое низкое развитие, а верхняя - наивысшее. На следующей странице изображены семь таких линий. Они обозначают:

- 1) здоровье;
- 2) ум, способности;
- 3) характер;
- 4) авторитет у сверстников;
- 5) умение многое делать своими руками, умелые руки;
- 6) внешность;
- 7) уверенность в себе.

Под каждой линией написано, что она означает. На каждой линии чертой (-) отметьте, как вы оцениваете развитие у себя этого качества, стороны вашей личности в данный момент времени. После этого крестиком (x) отметьте, при каком уровне развития этих качеств вы были бы удовлетворены собой или почувствовали гордость за себя.

Имя, фамилия _____ Возраст _____ Класс _____ Дата _____

здоровый	хороший характер	умный	способный	авторитетен у сверстников	красивый	уверенный в себе
_____	_____	_____	_____	_____	_____	_____
больной	плохой характер	глупый	неспособный	презирается сверстниками	некрасивый	не уверенный в себе

Задание

Изображено семь линий, длина каждой - 100 мм, с указанием верхней, нижней точек и серединой шкалы. При этом верхняя и нижняя точки отличаются заметными чертами, середина - едва заметной точкой. Методика может проводиться как фронтально - с целым классом (или группой), так и индивидуально. При фронтальной работе необходимо проверить, как каждый ученик заполнил первую шкалу. Надо убедиться, правильно ли применяются предложенные значки, ответить на вопросы. После этого испытуемый работает самостоятельно. Время, отводимое на заполнение шкалы вместе с чтением инструкции, 10-12 мин.

Обработка результатов

Обработка проводится по шести шкалам (первая, тренировочная - "здоровье" - не учитывается). Каждый ответ выражается в баллах. Как уже отмечалось ранее, размеры каждой шкалы 100 мм, в соответствии с этим ответы школьников получают количественную характеристику (напр., 54 мм = 54 баллам).

Уровень притязаний

Норму, реалистический уровень притязаний характеризует результат от 60 до 89 баллов. Наиболее оптимальный - сравнительно высокий уровень - от 75 до 89 баллов, подтверждающий оптимальное представление о своих возможностях, что является важным фактором личностного развития. Результат от 90 до 100 баллов - обычно удостоверяет нереалистическое, некритическое отношение детей к собственным возможностям. Результат менее 60 баллов свидетельствует о заниженном уровне притязаний, он - индикатор неблагоприятного развития личности.

Высота самооценки

Количество баллов от 45 до 74 ("средняя" и "высокая" самооценка) удостоверяют реалистическую (адекватную) самооценку. Количество баллов от 75 до 100 и выше свидетельствует о завышенной самооценке и указывает на определенные отклонения в формировании личности. Завышенная самооценка может подтверждать личностную незрелость, неумение правильно оценить результаты своей деятельности, сравнивать себя с другими; такая самооценка может показывать на существенные искажения в формировании личности - "закрытости для опыта", нечувствительности к своим ошибкам, неудачам, замечаниям и оценкам окружающих. Количество баллов ниже 45 указывает на заниженную самооценку (недооценку себя) и свидетельствует о крайнем неблагополучии в развитии личности. Эти ученики составляют "группу риска", их, как правило, мало. За низкой самооценкой могут скрываться два совершенно разных психологических явления: подлинная неуверенность в себе и "защитная", когда декларирование (самому себе) собственного неумения, отсутствия способности и т.п. позволяет не прилагать никаких усилий.

Диагностика самооценки мотивации одобрения (тест на искренность ответов Д. Марлоу, и Д. Крауна)

Инструкция: внимательно прочитайте каждое из приведенных ниже утверждений. Если вы считаете, что оно верно и соответствует особенностям вашего поведения, то напишите рядом с ним «да», если же оно неверно, то – «нет».

Опросник

1. Я внимательно читаю каждую книгу, прежде чем вернуть ее в библиотеку.
2. Я не испытываю колебаний, когда кому-нибудь нужно помочь в беде.
3. Я всегда внимательно слежу за тем, как я одет.
4. Дома я веду себя за столом так же, как в столовой.
5. Я никогда ни к кому не испытывал антипатии.
6. Был случай, когда я бросил что-то делать, потому что не был уверен в своих силах.
7. Иногда я люблю позлословить об отсутствующих.
8. Я всегда внимательно слушаю собеседника, кто бы он ни был.
9. Был случай, когда я придумал "вескую" причину, чтобы оправдаться.
10. Случалось, я пользовался оплошностью человека.
11. Я всегда охотно признаю свои ошибки.
12. Иногда, вместо того чтобы простить человека, я стараюсь отплатить ему тем же.
13. Были случаи, когда я настаивал на том, чтобы делали по-моему.
14. У меня не возникает внутреннего протеста, когда меня просят оказать услугу.
15. У меня никогда не возникает досады, когда высказывают мнение, противоположное моему.

16. Перед длительной поездкой я всегда тщательно продумываю, что взять с собой.
17. Были случаи, когда я завидовал удаче других.
18. Иногда меня раздражают люди, которые обращаются ко мне с просьбой.
19. Когда у людей неприятности, я иногда думаю, что они получили по заслугам.
20. Я никогда с улыбкой не говорил неприятных вещей.

Ключ

Вы получаете по 1 баллу за ответ «да» на вопросы: 1, 2, 3, 4, 5, 8, 11, 14, 15, 16, 20 и за ответ «нет» на вопросы: 6, 7, 9, 10, 12, 13, 17, 18, 19.

Таким образом, максимальный балл по шкале составляет **20 баллов**, минимальный - **0**.

Оценка результатов

- **0-6 баллов** — Низкая мотивация к одобрению.

Имеет достаточно низкий уровень потребности в одобрении со стороны других людей. Независимость от окружающих может показаться игнорированием их мнения о себе. Не свойственна категоричность суждений в свой адрес. Не старается выглядеть в глазах окружающих лучше, чем есть на самом деле и тем самым может ставить себя вне социальных связей и социального одобрения.

- **7-13 баллов** — Средняя мотивация к одобрению.

Имеет средний уровень потребности в одобрении со стороны окружающих людей. Особенности поведения свидетельствуют о желании выглядеть в глазах окружающих вполне адекватно (т.е. казаться таким, каким является на самом деле), что вполне нормально, т.к. свойственно большинству людей. Такое поведение дает возможность для самостоятельности в суждениях о себе. Не стоит рекомендовать часто обращать внимание на мнение о себе других людей, если оно расходится с собственными представлениями. Но если рекомендовать задумываться хотя бы над одним мнением из пяти несовпадающих с собственным — успех обеспечен.

- **14-20 баллов** — Высокая мотивация к одобрению.

Одно из двух: Или не искренен с экспериментатором или неискренен с самим собой. Пытается быть кем-то выдуманным. Встречается также при протестных реакциях против психологического тестирования либо против межличностного взаимодействия как такового.

Методика диагностики личности на мотивацию к успеху Т. Элерса

Инструкция. Вам будет предложен 41 вопрос, на каждый из которых ответьте «ДА» или «НЕТ».

Опросник

1. Когда имеется выбор между двумя вариантами, его лучше сделать быстрее, чем отложить на определенное время.
2. Я легко раздражаюсь, когда замечаю, что не могу на все 100% выполнить задание.
3. Когда я работаю, это выглядит так, будто я все ставлю на карту.
4. Когда возникает проблемная ситуация, я чаще всего принимаю решение одним из последних.
5. Когда у меня два дня подряд нет дела, я теряю покой.
6. В некоторые дни мои успехи ниже средних.
7. По отношению к себе я более строг, чем по отношению к другим.
8. Я более доброжелателен, чем другие.
9. Когда я отказываюсь от трудного задания, я потом сурово осуждаю себя, так как знаю, что в нем я добился бы успеха.
10. В процессе работы я нуждаюсь в небольших паузах отдыха.
11. Усердие – это не основная моя черта.
12. Мои достижения в труде не всегда одинаковы.

13. Меня больше привлекает другая работа, чем та, которой я занят.
14. Порицание стимулирует меня сильнее, чем похвала. 16. Я знаю, что мои коллеги считают меня дельным человеком.
16. Препятствия делают мои решения более твердыми.
17. У меня легко вызвать честолюбие.
18. Когда я работаю без вдохновения, это обычно заметно.
19. При выполнении работы я не рассчитываю на помощь других.
20. Иногда я откладываю то, что должен был сделать сейчас.
21. Нужно полагаться только на самого себя.
22. В жизни мало вещей, более важных, чем деньги.
23. Всегда, когда мне предстоит выполнить важное задание, я ни о чем другом не думаю.
24. Я менее честолюбив, чем многие другие.
25. В конце отпуска я обычно радуюсь, что скоро выйду на работу.
26. Когда я расположен к работе, я делаю ее лучше и квалифицированнее, чем другие.
27. Мне проще и легче общаться с людьми, которые могут упорно работать.
28. Когда у меня нет дел, я чувствую, что мне не по себе.
29. Мне приходится выполнять ответственную работу чаще, чем другим.
30. Когда мне приходится принимать решение, я стараюсь делать это как можно лучше.
31. Мои друзья иногда считают меня ленивым.
32. Мои успехи в какой-то мере зависят от моих коллег.
33. Бессмысленно противодействовать воле руководителя.
34. Иногда не знаешь, какую работу придется выполнять.
35. Когда что-то не ладится, я нетерпелив.
36. Я обычно обращаю мало внимания на свои достижения.
37. Когда я работаю вместе с другими, моя работа дает большие результаты, чем работы других.
38. Много, за что я берусь, я не довожу до конца.
39. Я завидую людям, которые не загружены работой.
40. Я не завидую тем, кто стремится к власти и положению.
41. Когда я уверен, что стою на правильном пути, для доказательства своей правоты я иду вплоть до крайних мер.

КЛЮЧ

Вы получили по 1 баллу за ответы «ДА» на следующие вопросы 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 14, 15, 16, 17, 21, 22, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 32, 37, 41. Вы также получили по 1 баллу за ответы «НЕТ» на вопросы 6, 13, 18, 20, 24, 31, 36, 38, 39. Ответы на вопросы 1, 11, 12, 19, 23, 33, 34, 35, 40 не учитываются. Подсчитайте сумму набранных баллов.

РЕЗУЛЬТАТ

- От 1 до 10 баллов: низкая мотивация к успеху;
- от 11 до 16 баллов: средний уровень мотивации;
- от 17 до 20 баллов: умеренно высокий уровень мотивации;
- +свыше 21 балла: слишком высокий уровень мотивации к успеху.

«Мотивация к избеганию неудач» Т.Элерса

Инструкция: Вам предлагается список слов из 30 строк, по 3 слова в каждой строке. В каждой строке выберите только одно из трех слов, которое наиболее точно Вас характеризует, и пометьте его.

1.	смелый	бдительный	предприимчивый
2.	кроткий	робкий	упрямый
3.	осторожный	решительный	пессимистичный
4.	непостоянный	бесцеремонный	внимательный
5.	неумный	трусливый	недумающий
6.	ловкий	бойкий	удалой
7.	хладнокровный	колеблющийся	удалой
8.	стремительный	легкомысленный	боязливый
9.	незадумывающийся	жеманный	непредусмотрительный
10.	оптимистичный	добросовестный	чуткий
11.	меланхолический	сомневающийся	неустойчивый
12.	трусливый	небрежный	взволнованный
13.	опрометчивый	тихий	боязливый
14.	внимательный	неблагодарный	смелый
15.	рассудительный	быстрый	мужественный
16.	предприимчивый	осторожный	предусмотрительный
17.	взволнованный	рассеянный	робкий
18.	малодушный	неосторожный	бесцеремонный
19.	пугливый	нерешительный	нервный
20.	исполнительный	преданный	нервный
21.	предусмотрительный	бойкий	отчаянный
22.	укрошенный	безразличный	небрежный
23.	осторожный	беззаботный	терпеливый
24.	разумный	заботливый	храбрый
25.	предвидящий	неустранимый	добросовестный
26.	поспешный	пугливый	беззаботный
27.	рассеянный	опрометчивый	пессимистичный
28.	осмотрительный	рассудительный	предприимчивый
29.	тихий	неорганизованный	боязливый
30.	оптимистичный	бдительный	беззаботный

Ключ

Вы получаете по 1 баллу за следующие выборы, приведенные в ключе (первая цифра перед косой чертой означает номер строки, вторая цифра после черты – номер столбца, в котором нужно слово. Например, 1/2 означает, что слово, получившее 1 балл в первой строке, во втором столбце – "бдительный"). Другие выборы баллов не получают.

1/2; 2/1; 2/2; 3/1; 3/3; 4/3; 5/2; 6/3; 7/2; 7/3; 8/3; 9/1; 9/2; 10/2; 11/1; 11/2; 12/1; 12/3; 13/2; 13/3; 14/1; 15/1; 16/2; 16/3; 17/3; 18/1; 19/2; 20/1; 20/2; 21/1; 22/1; 23/3; 24/1; 24/2; 25/1; 26/2; 27/3; 28/1; 28/2; 29/3; 30/2.

Чем больше сумма баллов, тем выше уровень мотивации к избеганию неудач, защите.

От 2 до 10 баллов: низкая мотивация к защите;

от 11 до 16 баллов: средний уровень мотивации;

от 17 до 20 баллов: высокий уровень мотивации;

свыше 20 баллов: слишком высокий уровень мотивации к избеганию неудач, защите.

Зведені результати дослідження

Результати дослідження за методикою діагностики самооцінки Дембо-Рубінштейн; методикою діагностики самооцінки мотивації схвалення (Д. Марлоу і Д. Крауна); методикою «Мотивація до успіху» Т. Елерса; методикою «Мотивація до уникнення невдач» Т. Елерса

№	Шкала					
	Самооцінка	Рівень домагань	Різниця	Мотивація схвалення	Мотивація успіху	Мотивація невдачі
1	75	92	17	6	20	6
2	80	94	14	5	19	5
3	79	95	16	4	18	7
4	77	96	19	5	17	8
5	84	95	11	3	22	11
6	82	98	16	5	21	11
7	73	95	22	5	17	13
8	70	92	22	5	18	11
9	67	92	25	3	17	12
10	66	94	28	4	19	14
11	62	68	6	6	18	13
12	56	79	23	5	17	14
13	57	77	20	11	11	15
14	58	78	20	9	13	11
15	48	75	27	13	14	15
16	56	78	22	12	12	13
17	59	68	9	9	13	13
18	74	79	5	7	13	13
19	69	74	5	8	11	12
20	63	67	4	8	12	12
21	54	66	12	7	14	13
22	56	63	7	10	13	14
23	57	81	24	7	15	13
24	52	83	26	7	13	14
25	53	65	12	7	14	11
26	47	60	13	9	11	16
27	48	68	20	8	12	17
28	55	75	20	7	14	18
29	59	74	15	8	15	17
30	50	65	15	9	14	17
31	43	59	16	11	6	18
32	41	65	24	13	7	18
33	45	62	17	15	5	17
34	39	62	23	16	6	19
35	38	65	27	14	8	21
36	36	61	25	18	4	22
37	38	54	16	17	5	21
38	39	46	7	16	6	23
39	29	39	10	19	4	21
40	30	43	13	17	5	20

Виявлення типу розподілу даних за результатами методики діагностики самооцінки Дембо-Рубінштейн (Модифікація А. М. Прихожан); методики діагностики самооцінки мотивації схвалення (Д. Марлоу і Д. Крауна); методики «Мотивація до успіху» Т. Елерса; методики «Мотивація до уникнення невдач» Т. Елерса

Одновыборочный критерий Колмогорова-Смирнова

		Самооцінк	РівеньДома	РізницяСта	МотивСхва	МотивУс	МотивНе
		а	гань	РД	л	піху	вдачі
N		58	40	40	40	40	40
Нормальные параметры ^{a,b}	Среднее	53,2586	73,5500	16,8250	9,2000	12,8250	14,4750
	Стд. отклонение	13,98440	15,42883	6,87578	4,47328	5,04791	4,32042
Разности экстремумов	Модуль	,099	,134	,103	,168	,114	,119
	Положительные	,099	,115	,073	,168	,112	,119
	Отрицательные	-,059	-,134	-,103	-,086	-,114	-,111
Статистика Z Колмогорова-Смирнова		,756	,848	,651	1,061	,720	,751
Асимпт. знч. (двухсторонняя)		,616	,468	,791	,210	,678	,625

а. Сравнение с нормальным распределением.

б. Оценивается по данным.

Дослідження зв'язку між самооцінкою, рівнем домагань, мотивацією схвалення, мотивацією успіху та мотивацією уникнення невдачі

Корреляции

		МотивСхвал	МотивУспіху	МотивНевдачі
Самооцінка	Корреляция Пирсона	-,867**	,883**	-,875**
	Знч.(2-сторон)	,000	,000	,000
	N	40	40	40
РівеньДомагань	Корреляция Пирсона	-,830**	,861**	-,790**
	Знч.(2-сторон)	,000	,000	,000
	N	40	40	40

** . Корреляция значима на уровне 0.01 (2-сторон.).

* . Корреляция значима на уровне 0.05 (2-сторон.).

Дослідження впливу самооцінки та рівня домагань на мотивацію схвалення

Введенные или удаленные переменные^b

Модель	Включенные переменные	Исключенные переменные	Метод
1	РівеньДомагань, Самооцінка	.	Принудительное включение

а. Включены все запрошенные переменные

б. Зависимая переменная: МотивСхвал

Сводка для модели

Модель	R	R-квадрат	Скорректированный R-квадрат	Стд. ошибка оценки
1	,877 ^a	,769	,756	2,20859

a. Предикторы: (конст) РівеньДомагань, Самооцінка

Дисперсионный анализ^b

Модель	Сумма квадратов	ст.св.	Средний квадрат	F	Знч.
1 Регрессия	599,920	2	299,960	61,494	,000 ^a
Остаток	180,480	37	4,878		
Всего	780,400	39			

a. Предикторы: (конст) РівеньДомагань, Самооцінка

b. Зависимая переменная: МотивСхвал

Коэффициенты^a

Модель		Нестандартизованные коэффициенты		Стандартизованные коэффициенты	t	Знч.
		B	Стд. Ошибка	Бета		
1	(Константа)	25,783	1,751		14,728	,000
	Самооцінка	-,187	,053	-,618	-3,556	,001
	РівеньДомагань	-,081	,050	-,280	-1,611	,116

a. Зависимая переменная: МотивСхвал

Рівняння регресії: Мотивація схвалення = 25,783 - 0,187 (Самооцінка) - 0,081 (РівеньДомагань)

Дослідження впливу самооцінки та рівня домагань на мотивацію успіху

Введенные или удаленные переменные^b

Модель	Включенные переменные	Исключенные переменные	Метод
1	РівеньДомагань, Самооцінка	.	Принудительное включение

a. Включены все запрошенные переменные

b. Зависимая переменная: МотивУспіху

Сводка для модели

Модель	R	R-квадрат	Скорректированный R-квадрат	Стд. ошибка оценки
1	,898 ^a	,806	,796	2,28191

a. Предикторы: (конст) РівеньДомагань, Самооцінка

Дисперсионный анализ^b

Модель	Сумма квадратов	ст.св.	Средний квадрат	F	Знч.
1 Регрессия	801,112	2	400,556	76,925	,000 ^a
Остаток	192,663	37	5,207		
Всего	993,775	39			

a. Предикторы: (конст) РівеньДомагань, Самооцінка

b. Зависимая переменная: МотивУспіху

Коэффициенты^a

Модель		Нестандартизованные коэффициенты		Стандартизованные коэффициенты	t	Знч.
		B	Стд. Ошибка	Бета		
1	(Константа)	-6,725	1,809		-3,718	,001
	Самооцінка	,193	,054	,563	3,538	,001
	РівеньДомагань	,117	,052	,359	2,256	,030

a. Зависимая переменная: МотивУспіху

Рівняння регресії: Мотивація успіху = -6,725 + 0,193 (Самооцінка) - 0,117 (Рівень Домагань)

Дослідження впливу самооцінки та рівня домагань на мотивацію уникнення невдач

Введенные или удаленные переменные^b

Модель	Включенные переменные	Исключенные переменные	Метод
1	РівеньДомагань, Самооцінка	.	Принудительное включение

a. Включены все запрошенные переменные

b. Зависимая переменная: МотивНевдачі

Сводка для модели

Модель	R	R-квадрат	Скорректированный R-квадрат	Стд. ошибка оценки
1	,875 ^a	,766	,754	2,14419

a. Предикторы: (конст) РівеньДомагань, Самооцінка

Дисперсионный анализ^b

Модель	Сумма квадратов	ст.св.	Средний квадрат	F	Знч.
1 Регрессия	557,865	2	278,932	60,670	,000 ^a
Остаток	170,110	37	4,598		
Всего	727,975	39			

a. Предикторы: (конст) РівеньДомагань, Самооцінка

b. Зависимая переменная: МотивНевдачі

Коэффициенты^a

Модель	Нестандартизованные коэффициенты		Стандартизованные коэффициенты	t	Знч.
	B	Стд. Ошибка	Бета		
1 (Константа)	29,294	1,700		17,236	,000
Самооцінка	-,243	,051	-,828	-4,739	,000
РівеньДомагань	-,015	,049	-,053	-,303	,764

a. Зависимая переменная: МотивНевдачі

Рівняння регресії: Мотивація уникнення невдачі = 29,294 - 0,243 (самооцінка) - 0,015 (рівень домагань)